Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 16 октябрь, 1976 шу. • № 126 (5637). • Мах 2 кеп.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 59 ШУ ДИЗАРА ХЕТАДЬ

КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 59 шу дизар!

2. Даькъала хилба дерригдунен исторе керда зама — дуне революционни наькъаца эргадаккхара, капитализмагара социализмага довлара зама — хьайийлла Сийлахь-боккха Октябрь!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна латта революционни интернациональни хьехам, империализмана духьала, социализми коммунизми котъяккхар духьа дерригача мехкий къахьегамхоша лоаттабеча къовсама байракх!

4. Советски Союза къахьегамхой! КПСС XXV съезда исторически решенеш, иттлагIча пятилетка сийлахьйоккха программа кхоачашъяр духьа къовсам лоаттабе!

Коммунизм хьалъеча керда толамаш а доахаш дIахьалхашкахьа долле!

5. Коммунисташ! КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяр духьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме хьалха хила, нах хьинаре вIаштIехьбоахараши кхетабераши хила!

6. БIаьш шерашка сий долаш дахалда советски халкъ — лаьттан тIа эггара хьалхара коммунистически общество хьалъеш доаллар!

7. Даькъала хийла Советий Мехка турпала болхлой класс — коммунизм хьалъеча хьалха латта низ!

8. Даькъала хилба сийлахьа колхозни ахархой — коммунизм хьинаре хьалъеш боахкараш!

9. Даькъала хийла советски халкъа интеллигенци— коммунизм хьинаре хьалъеш йоаллар!

10. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йохаргIоаца барт-цхьоагIо! ЧIоагIлойла советски общества идейно-политически цхьоагIо!

11. Даькъала хилда СССР халкъий вежарашха дола доттагIал — КПСС ленински къамий политикана карагIдаьнна сийлахь-доккха хIама!

12. Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — Iилман коммунизма парти, тохкамах чакхъяьнна болхлой класса, дерригача советски халкъа авангард!

Даькъала хийла партеи халкъеи сийлахь-йоккха йохаргIоаца барт-цхьоагIо!

13. Даькъала хийла къахьегамхой депутатий Советаш — бокъонца долча халкъа Iаьдала органаш! ДегIа а ухийла, чIоагI а лойла социалистически демократи, къахьегамхоша шерагIа дакъа лоацалда паччахьалкхенна доал деча!

14. Советски профсоюзаш! Социалистически яхьи къахьегамца коммунистически гIулакх леладара тIехьара болами производства эффективности балха дикали ма-могга лакхъяра тIаберзабе! Производствана доал дара шерагIа юкъеоза къахьегамхой!

Даькъала хийла советски профсоюзаш — коммунизма школа!

15. Кагий нахи мехкарийн! ТIадийрзэе Iомабе марксистско-ленински хьехам, Iилмана, техникана, культурана карагIдаьннараш! Ебае советски халкъа сийлахьа революционни, тIема, къахьегама традицеш! КПСС XXV съезда решенеш толаме кхоачашъяра тIехьарча къовсамхой хьалхарча мугIарашка хила!

16. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гIончеи денале резерви, коммунизм хьалъеш боахкача къоначар хьалха латта отряд!

17. Даькъала хилба советски кхалнах — вай социалистически Даьхен чIоагIагIа бола патриоткаш, къахьегамеи общественни вахара хьинаре доакъашхой! Сийлеи хоастами хилба ший дега йIовхал бераш—коммунизм хьалъергьяраш хьалкхебара дIателаш йолча кхалсага-нанна!

18. Советски тIемахой! КIаьд ца луш эргайоахаш тоае шоай тIемеи политическии кийчо, хIанзара герзи керда техникеи караерзае, феи тешшамеи лорабе советски халкъа маьрша къахьегам!

Даькъала хилда турпала СССР Герзашцара Ницаш!

19. Советски Союза къахьегамхой! Социалистически экономика — вай Даьхен низеи халкъа хьал-торо хаддаиза лакхъяреи лард — дIахо айяр духьа тIагIертте лакхъе хьажа къахьегама овсарле, производства эффективность, балха дикал!

ЛакхагIа айе 1976 шера план толаме кхоачашъяр духьа лелаеча социалистически яхьа байракх!

20. Сийлеи хоастами хилба производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план толаме кхоачашъяр духьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме хьалхаяьнна йолхача къахьегама коллективашта, производстве хьалха латтараштеи новатораштеи!

21. Советски Союза къахьегамхой! Хьинаре къовсам лоаттабе кIезигагIа хIама дIа а дохийташ халкъа боахама планаш кхоачаши тIехкхоачашн яра тIехьа! Массе а оагIорахьара чIоагIъе плановн, технологически къахьегамеи дисциплина! Дас санна пайда эца производства торонех, материалий, къахьегамеи финансови кхоачамий цIенхаштта кхомбелга Iалашде!

22. Промышленноста болхлой! Вай Даьхен индустриальни низ дIахо дегIабоалабаран чIоагIбаран тIаерзаяь йола КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабе! Технически прогресс сихъелга, производственни мощносташ сихагIа караерзаелгеи царех дикагIа пайда эцилгеи Iалашде!

Шерра никъ хьабелла кердача техникаеи прогрессивни технологеи!

23. Промышленноста болхлой! Халкъа эша башхадика товараш дукхагIа арахецара тIехьа тIатеIIа къовсам лоаттабе! Эргаяха цар ассортимент, диззагIа кхоачашде советски наьха хьашташ!

24. ГIишлошъяра болхлой! Капитальни гIишлошъяра даькъе КПСС XXV съездо оттадаь декхараш толаме кхоачашдар тIехьа къовсам лоаттабе! Ханнахьа болх бе йолаялийта керда объекташ! ГIирсаш сиха, дика, хIамаи кхомбеш, хIаьта хIанзарча технически ларда-тIа хьаде!

25. Транспортеи бувзамеи болхлой! ДегIа а кхувла эргайоахаш тоа а е транспортеи бувзамеи средстваш! Ма-могга тоаде халкъа боахама гIулакх делга, диззагIа кхоачашде советски наьха хьашташ!

26. Советски Союза къахьегамхой! Вахаре хьинаре чакхъяха КПСС аграрни политика! Сухалбе юрта боахама механизации химизации яра, лаьтташта мелиораци яра! Боахамашта юкъерча кооперацеи агропромышленни интеграцеи ларда тIа производствана специализации концентрации яра никъ тIагIертта чакхбаккха!

27. Юрта боахама болхлой! ТIагIертта къовсам лоаттабе КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа, юртбоахама производства эффективность лакхъелга Iалашде! ДикагIа пайда эца лаьттах, техниках удобренеех, ерригача материальни торонех!

28. Колхозхойи совхозий болхлойи! Лаьттанцареи хьайбай боахамереи продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а планаши социалистически декхараши кхоачашдара йолаш йолча торонех дикагIа пайда эца! Къовсам лоаттабе хьайбаш толаме Iангара дахара тIехьа, хьатIадоагIача шера дика хьувкъам кхебара тешшаме ларда йолла!

29. Сийле а хоастам а хилба юрта боахама къахьегамхошта, промышленни предприятей, транспортнии заготовительнии организацей болхлошта, ялат а кхьйола юртбоахама продукташ а яхареи паччахьалкхенга йохкареи доккхий социалистически декхараш толаме кхоачашделга шоай хьинарерча къахьегамца Iалаш мел даьрашта!

30. Торговле, общественни кхачан, быта службан коммунальни боахамеи болхлой! ХьинарегIа дегIа а кхувла эргайоахаш тоа а е гIулакхаш дара сфера, балха прогрессивни формаши методаши юкъекхувла! Советски наха дикагIча тайпара гIулакх дара тIехьа къовсам лоаттабе!

31. Советски Союза къахьегамхой! ЧIоагIгIа лора а е еба а е общественни доалахье! Бедала, доагора, электроэнергена, металла, кхьйолча а материалашта кхомбелга Iалашде!

32. Халкъа боахама болхлой! ТIатеIIа лакхъе шоай профессиональни говзал, экономически знанеш, боахам лелабареи цунна доалдареи хIанзара методаш караерзае! Къахьегам, Iилмаи ларда тIа вIаштIехьбоаккхилга, хьалхалатта опыт, Iилманеи техникаеи керда карагIдаьннараш производствана шерра юкъекхувла!

33. Инженераши техникаши! Рационализатораши изобретателаши! Iилма - технически прогресс сихъярах болча КПСС XXV съезда соцам тIа оттадаь декхараш вахаре хьинаре чакхдоахилга Iалашде! Производствана керда Iилман разработкаш, изобретенеш, хьалхалатта опыт сихагIа юкъекхухьилга Iалашде!

34. Советски Iилмахой! ТIатеIIа къовсам лоаттабе КПСС XXV съездо оттадаь декхараш толаме кхоачашдара тIехьа! Iилман тохкамий эффективность лакхъе, производствацара Iилман бувзамаш чIоагIде, халкъа боахаме Iилманна карагIдаьннараш сихагIа юкъекхухьилга Iалашде!

Сийле хийла коммунизм хьалъяра шоашкара доагIаш дола дакъа юкъекхухьача советски Iилмахой!

35. Литератураи искусстваи деятелаш, культура болхлой! Лакха айий дIахьо советски искусства партеали халкъали! Шоай таланти говзали дIатела халкъа гIулакх дара, коммунизма гIулакха, вай сийлахь-йоккхача заманна йоагIаш йола произведенеш хьакхолла!

36. Халкъа образоване болхлой! Ма-могга дикагIа хьеха дешар, эргадоахаш тоаде халкъа боахама кадраш кийчъелга! Коммунизма идеалийи нравственни принципийи уйланца, дешарцеи къахьегамцеи сакхетаме гIулакх хургдолаш хьалкхее кхувш йоагIа тIехье!

37. УнахцIено лораяреи физически культураи болхлой! Тоаде бахача наха медицински гIулакхаш делга, советски наьха хIара деннарча вахаре хьинар долашагIа юкъеккхахьа физически культура!

38. Револющс, тIема, къахьегама ветеранаш! Кагирхой хьехамчаш! Кагийча нахагеи мехкарашкеи дIатела шоай знанеши опыти, къона тIехье революционни, тIема, къахьегама традицеш тIа хьалкхееча хьинаре дакъа лаца!

39. Пионераши школьникаши! ЧIоагIа дукхаеза Советски Даьхе, дика деша, къахьега Iомале! Ленина гIулакха тIехьа, коммунизм бахьан хьинар дола къовсамхой хила кийчле!

40. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойн партешка — болхлой классеи берригача къахьегамхойи деналерча марксистско - ленински авангардага, империализмана духьала, машар, демократи, къам шийн лоIамагIа хилар, социализм бахьан юха ца боалаш чIоагIа къовсам лоаттаберашка!

41. Яхийла пролетарски интернационализм — дунен халкъашта юкъерча болхлой класса тохкамах чакхдаьннеи низ болеи герз!

Марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма йохаргIоацача ларда тIа чIоагIлойла дерригача дунен коммунистий цхьоагIон кхотабалари!

42. Европа коммунисташ! Къовсам лоаттабе коммунистически болхлойн партей берлински Конференце хьалха даьхача де лерхIарашка кхачара тIехьа!

43. Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

44. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашка! ДегIа а йоагIийла чIоагI а лойла социализма дунен система — дунен халкъашта юкъерча болхлой класса карагIдаьнна сийлахь-доккха исторически хIама, антиимпериалистически къовсама хоадам беш бола низ, машара, демократе, социальни прогресса чIоагIале!

45. Яхийла социалистически содружества мехкий цхьоагIон кхотадалари!

Марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма тохкамах чакхъяьннача принципий ларда тIа чIоагIлойла социалистически мехкий коммунистически партей йохаргIоаца денале союз!

46. Вежарий моаршал да турпалеча вьетнамски халкъага! ЧIоагI а лойла тоа а лойла Вьетнама Социалистически Республика — Къулба-Малхбоалеи Азера машареи социализмаи лоархIаме форпост!

47. Вежарий моаршал да къонахчал долча лаосски халкъага! ЧIоагI а лойла тоа а лойла социалистически общество хьаяра наькъа тIа яьнна Лаосски Халкъа-демократически Республика!

48. Вежарий моаршал да капиталистически мехкий болхлой классага — берригача къахьегамхой бокъонаш, машар, демократи, социализм бахьан ше ца кхоеш къовсам лоаттабечунга!

49. ДIайха моаршал да колониальни гIабаш шоаш тIера Iоккхайсача, шоай лоIаме хилар чIоагIдара тIехьа, социальни, экономически, культурни дегIаахара прогрессивни никъ бахьан, нийсхон, демократически ларда тIа дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш эргадахара тIехьа къовсам лоаттабеча халкъашка!

50. Вежарий моаршал да къам ший лоIамагIа хилар чIоагIдараи социальни прогресс бахьани денале къовсам лоаттабеча Ангола, Мозамбика, Гвинея-Бисау Зелени Мыса гIайрений халкъашка!

51. ДIайха моаршал да империализманеи расизманеи духьала, колониализмах юхе мел дисачоа духьала, паргIатон къам ший лоIамагIа хилараи тIехьа къовсам лоаттабеча Африка халкъашка!

Дунен халкъаш! Зимбабве, Намибе, Къулбехьен Африка халкъаша расистски режимаш цIенъяь дIаяхара тIехьа лоаттабу къовсам хьаллоацилга чIоагIде!

52. ЧIоагIлойла революционни низий — дунен социализма система, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама, халкъаш къамаи а социальни а кортамукъа дахара тIехьарча къовсамхой низ бола барт-цхьоагIо!

53. Вежарий моаршал да набахтенашкеи фашистски боангашкеи Iазап озаш боахкача халкъий паргIатонна, демократена, социализмана тIехьарча къонахчал долча къовсамхошка!

Дерригача мехкий коммунисташи къахьегамхойи! Хьинарега юкъе гIо террори репрессеши соцаяр духьа лоаттабеча къовсама!

Кортамукъа балба империализмаи реакцеи тутмакхаш!

54. Вежарий моаршал да реакционно-фашистски низашта духьал майрра къовсам лоаттабеча Чиле болхлой классага, берригача къахьегамхошка, демократашка!

Дунен халкъаш! ЧIоагIъе Чиле патриоташцара солидарность!

Мукъавалийта Луис Корвалан!

Мукъабовлийта фашистски Хунта берригa тутмакхаш!

55. Дунен халкъаш! Дерригача паччахьалкхенаштеи Гаргарча Малхбоалеи къамаштеи нийсхони чIоагIеи машар оттабара, Iарбий мехкий чурча гIулакхашта империалисташ юкъегIертара духьал, израильски агрессе юхедиса гIулакхаш дизза дIадахара тIехьа лоаттабеча къовсаме низаш дебаде!

ЧIоагI а лулда дегIа а доагIалда Советски Союзеи Iарбий мехкийи халкъашта юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши!

56. Европерча мехкий халкъаш! ТIагIертта чакхдаккха гIерта Юкъараевропейски совещане тIеххьара акт вахаре йизза кхоачашъелга, Европах машара, кхерамзлен, цхьана гIулакхаш леладара, социальни прогресса континент елга!

57. ДIайха моаршал да империалисташ шоай кортмукъаленна тIакхувдара майра духьал латтача Кипра халкъага!

Дунен халкъаш! Хьадеха кхыча мехкий дерригa эскараш Кипра доазон тIара дIадахар, цун суверенитети территориальни бIарчали лоархIилга!

58. ДIайха моаршал да демократически коталонаш лораяраи чIоагIъяраи, шоай мохк паргIата а кортамукъа болаш а дегIабоалабара тIехьа майра къовсам лоаттабеча Португале болхлой классага, берригача къахьегамхошка!

59. ДIайха моаршал да паргIатон, шоай мохк демократически эргабаккхара тIехьа къовсам лоаттабеча Испане болхлой классага, дерригача прогрессивни низашка!

60. Азиатски мехкий халкъаш! Къовсам лоаттабе машар, вIаши цхьана леладу, дикача лоалахой гIулакхаш чIоагIдара тIехьа, континента паччахьалкхенаша цхьана къахьегара ларда тIа Азе кхерамзле Iалашъяра тIехьа!

61. Дунен халкъаш! Дунен халкхашта юкъера кхохкам кIаьдбара, гIулакх кIоаргдара, тайп-тайпара социальни строяш йолча паччахьалкхенашта юкъе вIаши гIойле йолча тайпара цхьана гIулакхаш леладара хьадда формаш а яь из дIаоттадара тIехьа къовсам лоаттабе! Хьагучадаха агрессе, реваншизмаи реакцеи низаша — машареи халкъий кхерамзленни моастагIаша леладераш!

62. Дунен халкъаш! Дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка низ юкъе ца боаккхилга закон а хинна дIаоттилга чакхдаккха гIерта, хIаьта ядерни герз вIалла юкъе даргдоацаш дехка! Къовсам лоаттабе герзаш Iоаделга сокадара тIехьа, Iоадаьча герзий запасаш кIезигъярга довлара тIехьа, герз дIадаккхара тIехьа!

63. Даькъала хийла Советски Союза ленински арахьара политика — машареи халкъий доттагIалеи, империализмана, реакцена, тIема духьала къовсам лоаттабу дерригa низаш кхотадеш йола политика!

Йизза кхоачашхийла КПСС XXV съездо кийчъяь машараи дунен халкъашта юкъе цхьан гIулакхаш леладареи тIехьа, халкъий паргIатон кортамукъалеи бахьанце дIахо къовсам лоаттабара программа!

64. Даькъала хийла вай сийлахь йоккха Даьхе—Советски Социалистически Республикай Союз!

65. Марксизма - ленинизма байракха кIал, коммунистически парте кулгалца — коммунизм хьалъяра керда коталонаш яхарга дIахьалхашкахьа долле!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

Сигала— «Союз-23» яха кема

ТАСС хоам

1976 шера 14 октябре Московски ханах 20 сахьати 40 минути яьлча Советски Союзе сигалдахийтад кема командир подполковник Зудов Вячеслав Дмитриевичи бортинженер подполковник-инженер Рождественский Валерий Ильичи волаш йолча экипажо лехкаш дола «Союз-23» яха космически кема.

«Союз-23» яха кема сигаладахийтад 1976 шера 7 июле «Союз-21» яхача транспортни кемаи «Салют-5» яхача станцеи цхьана никъ беча хана «Салют-5» яхача орбитальни Iилман станце тIа дIадоладаь хинна Iилман-технически тохкамаши эксперименташи дIахояхьар духьа.

«Союз-23» яхача кема бортовой системаш шоай леррагIа болх беш я, экипаж могашмаьрша я.

Космонавташ новкъостий В. Д. Зудови В. И. Рождественскийи наькъа программа кхоачашъе болабеннаб.

НАЬКЪА ДОАЛ ДУ ЦЕНТР, 15 октябрь. (ТАСС). Московски ханах 12 сахьат даьлча «Союз-23» яхача космически кема Лаьттана гонахьа итт го баьккхар.

Экипажа доклаедегIа а телеметрически информацей даннегIа а космонавташ В. Д. Зудови В. И. Рождественскийн дикача хьале ба. Кема бортовой системаш лерттIа болх беш я.

Подполковник ЗУДОВ Вячеслав Дмитриевич

«Союз-23» яхача космически кема командир Зудов Вячеслав Дмитриевич ваьв 1942 шера Горьковски областерча Бор яхача городе.

1963 шера Балашовски лакхера тIема авиационни летчикий училище чакхъяьккхай цо, цул тIехьагIа тIема-транспортни авиаце гIулакх деш хиннав. 1200 сахьат гаргга сигала гIолла никъ баьб. Иштта парашютни спорта хьалхара разряд йолаш ва.

В. Д. Зудов — 1963 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член ва.

Космонавтий отряде Вячеслав Дмитриевич дIаязваьв 1965 шера. Космически никъ бара кийчвеш йола йизза курс чакхъяьккхай. Цига лаьрхIа дешар кIоаргга Iомадаь хилар, технически эрудици йолаш, космически никъ бара хьалашта гаргга эза дола гIулакх сихха чакхдаккха ховш хилар хьахьекхад. Дукхаза дакъа лоацаш хиннав пилотируеми космически кемаштеи станцештеи управлени еча.

Подполковник - инженер РОЖДЕСТВЕНСКИЙ Валерий Ильич

«Союз-23» яхача космически кема бортинженер Рождественский Валерий Ильич ваьв 1939 шера Ленинграде.

1961 шера цо чакхъяьккхай Ф. Э. Дзержинске цIерагIа лакхера тIема-форда инженерни училище, цул тIехьагIа гIулакх деш хиннав тIема-форда флота доакъошка. Командир хиннав Краснознаменни Балтийски Флота аварийно-спасательни служба водолазий-кIоарга хи кIал леларий группе.

В. И. Рождественский — 1961 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член ва.

Космонавтий отряде Валерий Ильич дIаязваьв 1965 шера. Космически никъ бе кийчлуча хана цо хьахьекхад ше юалханеча космически техниках дика кхеташ инженер хилар. Дукхаза дакъа лоацаш хиннав пилотируеми космически кемаштеи станцештеи управлени еча.

ЛаьрххIа кийчо еча хана тайп-тайпарча самолеташ тIа дукха летни болх баьб, ВВС парашютно-десантни кийчо яра инструктор ва.

НОВКЪОСТА А. П. КИРИЛЕНКОНА СОВГIАТ ДIАДАЛАР

14 октябре Кремле КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара новкъоста А. П. Кириленкона дIаделар Ленина ордени Социалистически Къахьегама Турпала «Марси Гони» яха шоллагIа дошо медали.

Из доккха совгIат нов. А. П. Кириленкона деннад Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи хьалхашка доккхий хIамаш карагIдаларахи вича денз кховзткъе итт шу даларца дувзаденнеи.

СовгIаташ дIаделар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне.

СовгIаташ дIалуча хана залебар новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко.

СовгIат дIалуш къамаьл дир нов. Н. В. Подгорне.

Н. В. ПОДГОРНЕ къамаьл.

Веза Андрей Павлович!

Деза доттагIий!

Тахан вай Кириленко Андрей Павловича дIалу Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи хьалхашка доккхий хIамаш карагIдаларахи вича денз кховзткъеи итт шу даларца дувзаденнеи цунна совгIата денна Ленина ордени «Марси Гони» яха шоллагIа дошо медали.

Веза Андрей Павлович! Массанена а дагадар айса аргда аьнна хет сона, вай ленински парте ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумои Советски правительствои хьога дахьийтача моаршал тIа хьа балха боккха мах бар оаха массанена а, хьа новкъосташеи доттагIашеи дег тIара гIаддаха тIаэцаш да, аьлча.

Из мах баьб сакхетарг хилча денз хьадоагIа хьа дерригa вахар дувзаденна йолча партехье мел хьожаваьча балхаш тIа хье ца кховеш Iа къахьегарах. Къахьегама халкъа воIи парте тешшаме салтеи хьо массаза а царца цхьана хиннав, халонаш эцаяьй, коталоний дег-гIозле царца йийкъай.

Ткъо шу даьннад вай парте эггара лакхерча кулгалдеча органа — КПСС ЦК Политбюро член хьо вола. Вай воккха доттагIа, кулгалхои новкъости ЦК Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев керте латтача вай партийни кулгалдара состава юкъе волаш Iа юхъарчал доацаши хьинарен дакъа лоац вай мехка коммунизм хьалъяра сийлахьйоккха планащ оттаечеи чакхйоахачеи.

ХIанзарча башха-дикача хана, вай ленински партии советски халкъи КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеш дегаш ураэтта къахьегаши вайна хьалхашка керда Iалаьмате доккхий декхараш латтачеи хана, къаьстта хозахет низахи хьинарахи виза волаш хьо, веза Андрей Павлович, бIаргагуш.

Тахан Ленина ордени «Марси Гони» яха дошо медали хьона дIалуш дерригача дег тIара лов тхона, Андрей Павлович, могашал чIоагIа йолаш, керда творчески низаш долаш, дIахо доккхий толамаш доахаш хьо хилар. Тхо тешаш да партийни паччахьалкхени кулгаллара хьа йоккха опыт дIахо а коммунизм хьалъяра вай сийлахь-доккхача гIулакха беркате гIулакх деш хургхиларах.

Жоп луш къамаьл дир А. П. Кириленкос.

А. П. КИРИЛЕНКО къамаьл.

Веза Леонид Ильич!

Веза Николай Викторович!

Деза доттагIий!

Цхьа бутт совгIа ха яьннай, са дог чIоагIа тохадалийта гIадвугаш йола событи са вахаре хинна.

Сона хIанз а — совгIаташ хьалуча дийнахьа — хала да сай доттагIийи балхацара соратникаши болча сай дега уйлаш сатийна дIаювца.

Са юбилей йолча дийнахьа аз чIоагIа гIадваха тIаьйцар вай ленински парте ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумои правительствои моаршал хоатташ дайта дIайха, доттагIлени дег тIареи дола письмои сона совгIата Ленина ордени «Марси Гони» яха шоллагIа дошо медали яларах дола Лакхехьарча Совета Президиума Укази.

Са дега деза долча моаршал хоаттача письмо тIеи Лакхехьарча Совета Президиума Указа тIеи вай партенеи паччахьалкхенней хьалхашка сона карагIдаьннарий Iалаьмате боккха мах баьб.

Сона, хIара коммуниста, хIара советски сага а санна, кхы доккхагIа ираз дац ленински партеи дукха езача Даьхенои цуниа карагIдаьннараш лоархIаш хиларал.

Со доазув доаццаш ираз долаш а се воккхий веш а ва, 46 шера со цун мугIарашка волча, сай Даьхенна тешамеи мутIахьа волаши гIулакх де, сай халкъа — халкъа турпала дог цIена къахьега со хьалкхеваьча вай ленински Коммунистически партена карагIдаьннар аз лоархIача сона карагIдаьнначунна боккха мах барах.

Са къахьегама селла боккха мах барах сона деза долча укх дийнахьа аз кIоаргга дег тIара баркал оал вай парте ЦК-на, ЦК Политбюрона, СССР Лакхехьарча Совета Президиумаи правительстваней, вайна массанена а веза волча КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежневна.

Сайна белгаларча укх дийнахьа ЦК-ана, Леонид Ильича шийна а Политбюро гIоллаpча берригача цун соратникашта а тешам лу аз дIахо йодача хана а са дог мел деттaлуча хана сай партена, цун ЦК-ана, сай халкъа тешамеи мутIахьеи хила. А дIахо а низ ца кхобеш къахьегаргда вай сийлахь-йоккхача Даьхен долча гIулакха.

Веза Леонид Ильич, юбилярименинник а волаш сай бокъо хиларах тарра са эггара хьалха вала безам ба, укх дог гIозачеи сона диллургдоацачеи дийнахьа хьо, Леонид Ильич, тхоашца — хьа хьаькъалеча кулгалца беркате болх беш шоллагIа итт шу доладаьча хьа доттагIашца цхьана хиларах аз се боарам болацаш ираз долаш лоархIилга.

Цу юкъа сийлахь-доккхий гIулакхаш карагIдийннад вай мехкеи дунен тIеи. Вай партенеи мехкаи юкъе юха а оттаяьй чIоагI а яьй цар вахарреи гIулакхашкареи ленински принципаш.

Цу юкъа Iа, цхьаьне а ца айдаьча тайпара чIоагIа айдаьд вай Даьхени цун халкъийи сий, кхохкам кIаьдбаргахьеи дунен тIа чIоагIа машар оттабаргахьеи хьаькъале хийцад дуне дегIаахар, хIаьта из бахьан долаш хьо, Леонид Ильич, веза а воагIаш дег тIара дукха веза вай планетерча миллионаш болча наха.

Веза Леонид Ильич, массанена а ховш да, цIаккха а кIаьд ца луш Iа чакхдоахача гIулакхашта тахан дерригача дунен уйла тIайийрзалга, цу духьа дерригача дунен тIа мел бараштa а дика хов, вай Даьхеннеи ерригача адамленнеи Iа мел дукха хIамаш даьд а ду а.

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа)

ПАЙДА ЭЦАРГБА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 59 ШУДИЗАРА СИЙНА «ЭЛЕКТРОПРИБОР» ЯХАЧА ГРОЗНЕНСКИ ЗАВОДО ТIАИЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ.

«Старогрознефть» мехкдаьттахоша Нохч-ГIалгIайчен ерригача къахьегама коллективашка кхайкарил даьд Сийлахьбоккхача Октябра цIейна яха ма-йоаггIара накъаяхара уж тIахьехаш.

«Электроприбор» яхача грозненски завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха Казахстана партийно-боахама актива совещане КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл чIоаггIа теркам тIабахийта дийша а дийша мога а деш хьаллоац мехка экономика дегIайоалаяра, халкъа вахара хьали культуреи лакхъяра, машара Программа кхоачашъяра тIадерзадаь КПСС ЦК-си Советски правительстван деш мел дар.

«Старогрознефть» мехкдаьттахоша дIадоладаь патриотически гIулакх хьал а лаьца, электроприбористаш Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце цIей сийна къахьегама вахте а этта тIаийцад е декхараш:

Товарни продукци маьхала яккхара итт бетта план 25 октябре кхоачашъе, заданел совгIа 250 эзар сома маьха изделеш маьхала яха;

кхы тIа 145 эзар сома продукци хьае, хьалха латта технологи балха юкъейоалаяра, производственни процессашта автоматизации механизации яра чотах къахьегама овсарле планагIа оттаяьчул совгIа 1,4 процент лакхъе, 234 эзар сом экономически эффект е.

оборудованех рационально пайда эцара чотах 130 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 150 гигакалорий теплоэнерги кхое.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ «ЭЛЕКТРОПРИБОР» ЯХАЧА ЗАВОДА БОАХАМА АКТИВЕ ДИИЦА А ДИИЦА ТIАИЙЦАД.

КХОАНА—кхачан промышленноста болхлой Ди

10 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Грозненски маькха комбината болхлоша товарни продукци арахецарех из маьхала яккхарех нийс бетта план ханал диъ ди хьалха кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала яьккхай 141 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци.

Укх тIеххьарча хана дукха балхаш ду комбинате продукце ассортимент шеръяра: укх шера арахеца доладаьд шекар, тIоа, даьтта детташ кийчдеш дола олгаш, донски чIоракаш.

«Хlара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегача комбината болхлоша цIаккха ца хинназа тайпара чIоагIа къовсам лоаттабу производства дерригa технико-экономически хьокхамаш тоадара. Цох доккха беркат даьннад. Къахьегама овсарле лакхъяра нийс бетта задани 3,5 процент тIеххоачаш а еш, цун чотах кийчйир планал совгIа ара мел хийца продукци. Продукцега дIабода мах лохбарах производствана кходаьд 30 эзар сом. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, массе тайпа кхыйола материалаш кхоярах паччахьалкхена пайда бара задани тIеххоаташ а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа 50 эзар сом пайда баьб комбината коллективо. Бедал хоза лорвеш йоакхо ярах укх шера цо кходаьд 13,6 тонн хьоар. Шоай къахьегама толамаш комбината къахьегамхоша хетаду кхачан промышленноста болхлой дезача денна.

Уж толамаш доахача хьинаре къахьегаш, социалистически яхье хадданза хьалха латташ хьайоагIа укх шера В. Т. Овчарук керте латтача булочни цеха коллектив. ХIанзле кхоачашъяьй цу цеха болхлоша товарни продукци арахецара итт бетта план а. Укх юхейнсача хана ноябрь бетта календарагIа цар арахецаргья 90 эзар сома маьха продукци.

Дукха болхлой ба цига тIайийца декхараш дикка тIехкхоачаш а деш, ханал дуккха хьалха бувлаш. Царех я резчик С. Мутухова, упаковщикаш Р. Ужахова С. Габаева, М. Мулаева, Е. Кита, М. Панфилова, мастер У. Михайлова, машинист В. Колесникова, пекарь А. Хасиева, кхы дуккха бараш. Шоаш кийчъю продукци тIехдика мара а ца хулийташ хIара сменагIа нормаш юкъера лаьрхIача 120 — 125 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) резчик С. Мутухова, упаковщица Р. Ужахова, мастер У. Михайлова, упаковщицаш С. Габаева, М. Мулаева, Е. Кита, М. Панфилова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Наьха хьаштий духьа

КПСС XXV съезда решенеш тIа белгалдаьккхад дIахо кхачан промышленность дегIайоалаяра чIоагIа йоакхо е эзилга. Из чIоагIа раьза хинна тIайийцар тха завода болхлоша. Тахан керттердар да продукце дикал. Из декхар толамца кхоачашдара тIагIертта къовсам а лоаттабу оаха.

Шерра социалистически яхь йоаржаяьча завода цехашта юкъе хадданза хьалха латтачарех я маьхк еча тха цеха коллектив. Товарни продукци арахецара нийс бетта план 107,2 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахийцай дуккхача маьхера продукци. Дуккха дикагIа я укх тIеххьарча хана арахеца продукци. Цу гIулакха тIадерзадаь дукха балхаш даьд цехе. Коллективага боарамагIа болх байтара керда запасни агрегаташ оттаьй, иштта электричества резервни линии оттаьй. Цар вIаштIехьдалийтар цеха коллективага ритмично болх бе.

Хьалха дIаяхача хана электроэнерги ца хилар бахьан долаш цхьан юкъа сеца латта безаш хулар цеха коллектива болх. Из чIоагIа Iаткъар арахецача продукце дукхала а дикала а. ХIанзчул тIехьагIа уж санна дола гIулакхаш нийслургдац тха цеха коллектива балха тIа. Тха коллективо дика кхетаду бахача наха кхоачамхилла продукци арахецача шоашта хьалхашка латта декхараш бехктокхаме хилар.

Уж дерригa дика гIулакхаш хьакхоллараш къахьегамхой дошо кулгаш да. Иштта цIераш йоахача хана эггара хьалхарчарца цIи йоаккх заводе дикагIйолча бригадана керте латтача Хамчиева Фадимана. Цхьайтта шу да цо цига балха моттиг ца хувцаш къахьега. Цу шерашка ше Iоаяь опыт дог раьза долаш дIалуш, ший новкъостащца безамеи Iимерзеи йолаш хиларца массане лоархIаши сийдеши я из. Дуккхача шера хьинаре къахьегаш цо даьхача толамий лакха мах баьб. Цунна дукха тийшнай кхачан промышленноста Нохч-ГIалгIай министерства сийлен грамоташ, иштта цунна еннай Ленински юбилейни медали «НийслагIча пятилетка ударник» яха сийлен цIи. Массаза наьха хьашташ кхоачашдеш йолча ший профессех доккхал ду цо. Уж санна шоай коллектива сий лакха лоаттадеш бараш кхы дукха а ба маьхк еча заводе. Царех я юртсовета депутат, бод хьувр Леймаева Эсет. Цо а ший опыт дIа а луш дукха къона специалисташ хьалкхебу. Цудухьа я из дуккхачар лоархIаши сийдеши.

А. ОЛИГОВ,

Назрановски маькх еча завода мастер.

Шера план йолаш я

«ХIара балха денна—дикала Знак» яхача девизагIа къа а хьегаш шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски консерви завода болхлоша цхьа бутт дIабахийтабац иттлагIча пятилетка хьалхарча шера паччахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараш тIехкхоачаш да деш. Цудухьа башха-дика къахьегама совгIат кийчдеь накъабаьхкаб уж кхачан промышленноста болхлой дезача денна. Продукци маьхала яккхара нийс бетта план 101,7 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай цар 60 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Консерваш арахецара шера план 13 октябре тIехкхоачаш а еш, хIанзлехьа шера планал совгIа завода коллективо арахийцай 600 эзар условни банка консерваш. Ер шу чакхдалалехьа тIадоагIача шера чотах арахецаргья цо кхы а итташ миллионаш условни банка консерваш.

Къаьстта дика тоадаьд укх шера завода коллективо ший дерригa технико-экономически хьокхамаш а. Арахецача товарни продукцега дIабола мах лохбарах дIабахача нийс бетта производствана кходаьд 94 эзар сом. Къахьегама овсарле лакхъяра нийс бетта задани 101,2 процент кхоачаш а еш, соалха цу юкъа хинначул 1,6 процент лакхъяьй из.

Къаьстта дика къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаши завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латтачи силарца укх шера белгалъяьнна я томатни цеха коллектив. Цунга я заводa карара кара тела ЦIе байрахх. Товарни продукци арахецара пятилетка хьалхарча шера план 5 сентябре кхоачашъяьй цо. ХIаьта шера тIайийца хиина социалистически декхараш нийслагIча октябре кхоачашдаьд цеха болхлоша. ХIазлехьа укх шера планагIа лаьрхIачул совгIа цар арахийцай цаI-ах миллион условни банка товарни продукци. Шоай дезача цIейна иштта къахьегама совгIат кийчдеча дизза дакъа а лоацаш хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба варщикаш Давыдова Галина, Иваькова Лидия, Иванова Валентина, Сафонова Антонина, Закатчица Махмудова Маржан, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) закатчицана М. Махмудована, варщикашта Г. Давыдована, Л. Иваьковaна, В. Ивановaна, А. Сафоновaна цеха коллективо даьха къахьегама толамаш дIадовзийташ я цеха начальник В. Перевеслова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ГОВЗАНЧ

Хьалхара балха смена чакхйоалаш ха яр из. Цеха начальника кабинете гулбеннабар дукха нах. КIезиг-дукха корзагIъяьнна яр кулгалхо. «Аз шо сенна гулдаьд хой шоана?» — хаьттар цо гонахьарчарга. ТIаккха сихха ше жоп делар цу хаттара: «Цхьа прессовщица хьа ца йоагIаш йисай, бахьан фуд ховш дац, бутт чакхбала а кIеззига денош мара мича дисад, план кхоачаш ца е тарлу вай цеха коллективо. Са дехар да шуга, нагахьа санна тарлой, шоаех цаI шоллагIча смене болх бе сацар...»

Цеха керте латтачо даьча дехара раьза боацараш а нийсбелар. Бакъда, дуккхагIбараш из хьаллоацаш бар. Эггара хьалха йист хилар Омарова Мария. «Со кийча я цу гIулакха», — хадийтар цо кабинетера къамаьл.

Иштта я ший хьаштел ше къахьегача Грозненски макаронни фабрика коллектива хьашташ дезагIа лоархIаш йола макаронни цеха прессовщица Омарова Мария. Хов цунна тахан хIара къахьегамхочун хьинарах, творчествах, уйлах тийша йолга производство. Цу дерригача хIамаша толамга бода никъ хьабеллилга. Цудухьа ший берригa низ, кхетам дIалу Марияс предприяте сий лакха лоаттадара.

...КIай халаташ тIа а дийха чуйнина болх беш боахк макаронни цеха болхлой. Доккха да цар республика бахача наха лу беркат, тайп-тайпара макаронни изделеш арахец цар царна лаьрхIа. ХIаьта уж, вайна махарра, хIара дезале эшаш я. ХIаьта наьха хьашташ дизза кхоачашдара оарцагIъяьхай шоай торонаш фабрика коллективо. Ала деза, цар из дика вIаштIехьдоалилга а. Дикача сортах мара яц укхаза арахеца продукци.

Цу дикача гIулакха юкъе да, доккха деце а, Омарова Марияй дакъа а. Чоалханен цунца цхьана бехктохкамеи ба прессовщика болх. Цун кулгех такхйоал ерригa продукци ала мегаргда. Цунах тийша я укхаза арахеца изделеш. Вешта аьлча, массанахьа бIарг лакха безаш хул из. Цу декхарех дика лоархIаю Мария. Цун говзача кулгех чакхъяьнна продукци тIехдика мара хилац.

Массаза цIена хул балха моттиг а.

— Дикален производства эффективностен пятилетка дукха дIадех къахьегача хIара сагатара, — дувц фабрика партийни организаце секретара новкъоста Татаевас, — из къаьстта дика кхетаду Омаровас, кхычарна масал а хиина дIаэттай из йоккха говзал йола, нахаца Iимерза йола новкъост.

Мария моллагIа йола болхло хиина Iац. ХIара-денна коллектива уйлашца яхаш саг я из. Цхьа хIама нийсденна моттиг хилча ший эагIорахьара ледарлу яц цо. ГIо - новкъостал де, ший новкъостий оагIув хьаллаца кийча я.

ХIаьта цехе е фабрике дIадоладаь моллагIа дика хIама хьалхарчарца хьаллоац, цунна никъ хьабел. Иштта хилар предприяте коллектив химикаша дIаболабаьча «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача боламах болх бе йолаелча а. Хьалхарча деношка дIахьекхар цо цу тайпара баьча балхах боккха пайда боалилга. Цу даькъе нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш лехар. ХIана из болам шерра баьржаб фабрике; цун хьалхарча итогаша гойт из боккха аьттув боалийташ, чIоагIа пайдане хилар.

Тайп-тайпара хул хIара сага къахьегама никъ. Цхьаволчо ший дега безабенна, шийна буларгбола болх хорж. Бакъда, Марияс иштта хержанзар ший говзал. Цо ше ма-аллара, миччахьа яха а цхьаннахьа болх бе безаш хиларах яхар из фабрике къахьега. Хьалхарча хана гIонна дола балхаш кхоачашдора. Цо дIа мел техача кулга раьза хулар кулгалхой а болхлой а.

Цу гIулакха къаьстта раьза яр макаронни цеха начальник Свердлик Нина Николаевна. Цхьан дийнахьа Омаровайца къамаьл деш аьлар цеха кулгалхочо: «Тха цехе прессовщица эш. Хьо раьза яле аз фабрика кулгалхошка дехаргда из говзал караерзайнча цу балха тIа хьо яхийта аьнна...».

Йист ца хулаш латтар Мария. Кхерар из цу хаттара сихха жоп дала. Тамаш а яцар, цхьаккха говзал йоаца йоI лоархIаяцар хаддаш дола жоп дала. Цехера автоматика, цу тIара чоалхане процесс... Из дерригa а керта чу дессар цунна цу лоацаза юкъа.

— Сона-м хов хьа фу уйла я, — хоадабир Нина Николаевнас этта сатем — кхер хьо, со а кхерар эггара хьалха фабрике енача хана. Иштта хул хьона хIаранеца. ХIама дергдац, оаха новкъостал дергда. Со теш хьох дика говзанч хургхиларах.

ДIадоладелар прессовщика говзал караерзаяра дола хьалхара денош. Цу хана а гучадаьлар тIехдикача говзанчах мара яхка йиш йоаца цун оамалаш: къахьегамцара безам, ше каранйцар цIена, тешаме кховчашдар, шийна беннача хьехамах бизза пайда эцар... ХIаьта коллективацара догбезам а боккха бар цун.

Цу дерригнеша торо хилийтар Марияй лоацаза хана говзал тIехдика караерзае, дикагIбарий мугIаре отта.

Иштта къахьегаш хьайоагIа Омарова ше фабрике балха енача шерашка. Лакхъеннай цун говзал, кхетам... ХIанз Мария ше а наставница я. Цо опыт дIаенна я цехера Магомадова Тамара.

Омарова Мария тIехлика къахьегамхо хиина Iац. Из иштта хьинаре общественница а я. Ленински райсовета депутат, профсоюза фабрични комитета член, дукха хул цун деза юкъара гIулакхаш. Царех а дика лоархIаю из. ХIаьта балха тIа а юкъарча вахаре а Марияйна карагIдийнлараш белгалдаьхад тайп-тайпарча совгIаташца. Цо лелаю «НийслагIча пятилетка ударник» яха знак, цун портрет хьалдоали Ленински района Сийлен доска тIа, из дIаязъяьй фабрика Сийлен книжка тIа.

Хьаьналча къахьегамхочун, дикача сага сий ду вай мехка. Коллективо сий деш а лоархIаш а саг я Омарова Мария, а.

Кхоана вай мехко деззергда кхачан промышленноста болхлой цIей. Цу дезача денна диказа гIулакхашца накъаенай фабрика коллектив а. Нийс бетта планал совгIа маьхала яьккха продукци 50 эзар сома я. Цу юкъе хьинаре дакъа лаьцар коммунистически къахьегама ударника Омаровас а.

Р. ЦОЛОЕВ.

ТОЛАМЦА НАКЪАБАЬХКАР

Республика берригача къахьегамхоша санна, шерра социалистически яхь а йоаржаь дIадоладир иттлагIча пятилетка хьалхара шу шурий промышленноста Нохч-ГIалгIай объединене болхлоша.

Укх шера кхаь квартала план тIеххоачашъяьй цар мерзача шурий продукцена реализаци яра а валови лаьрхIа продукци кийчъяра а хьакъехьа.

Объединене юкъе йоагIача предприятех дикагIа болх барехи толамаш доахарехи цаI я Грозненски шурий комбинат. Грозненски химически завода коллективо кхайкаьча «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа къахьег цар ерригача коллективо а, хIара болхлочо ше къаьстта а доккхий социалистически декхараш кхоачашду.

— Тха комбинате хIанз плани ше тIаийца социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьаккха а болхло вац, — аьлар партийни организаце секретара Коваленко Александр Григорьевича.

Укх шера кхаь квартала планагIа 7857 эзар сома маьха йолча продукцена реализаци е езаш яр комбинат, хIаьта цо 8739 эзар сома мах болча продукцена реализаци яьй.

Мерзача шурий продукци 34320 тонн арахеца езача метта 35526 тонн продукци арахийцар. Юкъера лаьрхIача къахьегама овсарле 109,6 процент я.

Уж толамаш даьхад производства чурча торонех бизза пайда эцар бахьан долаш, къахьегама дисциплина дика хиларах.

Комбината бригадашта юкъе къаьстта болх дика беш я Юхмина Мария Алексеевнаи Ильченко Таисия Васильевнаи керте латта бригадаш. Цар кийчъю ах литри литри хула мерза шура. Цу бригадий членаша комбинате хьачукхаьча шура ший ханнахьа а ца йой-гаш а кийчъю. Шура мисттйолийташ цхьаккха а моттиг хиннаяц цар.

ВIаши новкъостал а деш, цхьан нанас баь йижарий санна барттайна, безаме къахьег йоккха производственни опыт йолча болхлоша Лазаская Александрас, Ломакина Валентинас, Дидаева Тумишас, Джабраилова Нинас, Нефедова Аллас, Лукашова Ольгас, Сухомлинова Нинас, дуккхача кхычар.

Царех хIаране массаза а тIеххоачашъю шоай балха норма, шоаш таIийца социалистически декхараш.

— Берригача советски наха санна парте XXV съезда исторически решенеша дог гIоздаьккха, уж толамца кхоачашъяра тIехьа къахьегаш да тхо, — аьлар къонача болхлочо Нефедова Аллас, — Наха тхоашта баркал аргдолаш кийчъе гIорт тхо шура.

Ю. ЮСУПОВ.

Тоалуш доагIа хьокхамаш

Дика накъабаьхкаб Ачалкхерча минеральни хий кийчдеча завода къахьегамхой кхачан промышленноста болхлой цIейна. Завода коллективо толамца кхоачашдаьд нийс бетта декхараш. 9108000 шуша хий кийчдаьд. Из хул нийс бетта планах лаьрхIа хинначул 508 эзар шуша дукхагIа.

Хий чакхдоахараша укх шера белгала тоадаьд кхыдола технико-экономически хьокхамаш а. 3,4 процент лакхъяьй къахьегама овсарле, хIаьта дIадахача шерацa нийсйича 9,1 процент. 25 эзар сом тIехкхоачашъяьй минеральни хий дохкара план, 14 эзар сом лохбаьб продукцега дIабода мах, 103,7 процент кхоачашъяьй пайда бара план.

Вай мехка дуккхача моттигашка дIадохийт заводо арахийца дарбана хий. Из чIоагIа дика хеташ мол вай республике, Ростове, Горьке, Москве, Свердловске, Туркмене, Таджикистане, кхы дуккхача городашка, районашка бахача наха.

Укх шера заводе болх бе йолаеннай керда холодильник, хих газ тохаш йола керда сатуратор, шушаш юла комбайн. Цо дикка тоабаьб завода болх, лакхъяьй продукце дикал. Укх шера Iай хий кийчду цех капитально тоаеча хана оаха лаьрхIад кхы а керда оборудовани оттае. Цу юкъе хургья хий чудотта, шушаш дIакъовла, царна этикеткаш тIаехка мшинаш. Вешта аьлча, запасе минеральни хий кийчду керда технологически линии хургья заводе. Цо торо лургья коллектива моллагIча бахьанах керттера технологически линии сецача юкъагIа ца боалийташ хий арахецара болх дIахо бахьа.

Керттерча даькъе балха толамаш хьакхолл ара ба нах, цар хьинаре къахьегам, балха хьала латтараш. Заводе хьалхара моттиг лелаю «Знак Почета» орден лелаю Б. С. Дзурабова бригадир йолча смена.

Массанена хьокхам гойташ массе а хана тIехдика къахьегаш хьабоагIа шушаш юлача комбайна тIа болх беш йола Точиева Долатхан, шушашка хий чудотташ йола Картоева Люба, шушаш дIакъовлаш йола Циздоева ПаьтIамат, шофер Костоев ТIахьир, дуккха кхыбараш. 115—120 процент кхоачашъю цар хIара дийнахьа балха нормаш.

Дуккхадар да оборудованега хьожаш болча слесарех тийша. Технологически обрудованега дика хьожаш, ханнахьа тоаеш, цахаддаш техника болх Iалашбеш ба слесараш Эсмурзиев Къурейш, Булгучев Махьмад, кхыбараш.

Къаьстта дог гIоздаларца тIаийцар завода болхлоша Казахстана партийно-боахама активе КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл. Цунна жоп луш цIаьхка а чурча торонашка а хьежа керда социалистически декхараш тIаийцад минеральни хий кийчдераша. Хьалха 25-ча декабре иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъе лаьрхIа хиннача, хIанз 1-ча декабре шера план кхоачашъе дош деннад оаха. Планал совгIа арахеца хий дIакхоачаде лаьрхIад 700000 шушага.

Р. АРЧАКОВ,

МагIалбика района Ачалкхерча минеральни хий кийчдеча завода директор.

Шура дукхагIа хул

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра яьржача социалистически яхьа юкъе а баха, шоаш ца кхобеш къахьегаш ба Шалински района «Предгорный» совхоза хьайбаш лелaдераш. Комсомольца Дудаев Шарпуде кулгалдеча шурий-товарни ферме 250 етт ба. Зоотехнарни бокъонаш нийса кхоачаш а еш доаханна ма-доаггIа гIулакх дарах иттлагIча пятилетка хьалхарча шера дика толамаш доах ферма коллективо. Ханал 5 ди хьалха кхоачашъяьй цо 9 бетта план.

— Тха торо я паччахьалкхенга шура йоххара шера план 5 декабре кхоачашъеи планал совгIа 40 тонная кIезигагIа йоацаш шура дIаялеи, — дувц ферма заведующе Ш. Дудаева.

Доахангара шура яккхара шера планаш кхоачашъе гарга ба доярках Бабатханова Бирлант, Бахаева Яха, Датаева Тамара, кхыбараш.

ХIанз ферма болхлой хьайбаш дика Iаьгара дахара кийчо еш ба. Сихонца тоаеш я помешенеш, кийчдеш да доакъар. Фермана юхе хьатIа а эза вIашкатехай 800 тонн йол.

Б. АХМАДОВ.

ТЕОРЕ ДЕШАШ

ДЕГIАЕНА СОЦИАЛИЗМИ ЯХЬИ

Социализми коммунизми хьалъеча шерашка эксплуатацехи Iазапахи мукъабаьннача советски наха массе тайпара гIулакхаш чакхдоахача юкъагIа хьахиннай историна ца яйзаза тайпара йола общественни отношенеш, новкъосташха цхьана гIулакхаш леладарец вIаши новкъостал дарен отношенеш система. ДегIаена социалистически общество хьалъярца бокъонца тоа а енна дIаэттай из. Цунна юкъе Iалаьмате лоархIаме моттиг лоац социалистически яхьо — обществана кхолламеи шоай лоIамеи наха къахьегача юкъагIа царна юкъе хьахиннача отношеней кердаза тайпах дIаяла йиш йоацача оагIоно.

ДегIаенача социализма хьалашка общественни отношенеш эргайоахаш тоаяра декхараш комплексно къеста а деш, парте къаьстта лоархIам бу социалистически яхьа. Цо йизза программа кийчъяьй яхь дIахо дегIайоалаяран хIанзарча этапе из дикагIа вIаштIехьъяьккха лелаяран. Из программа лаца йоагIача тайпара дIахо хьал а лаьцай, дегIа а йоалаяьй КПСС XXV съезда решенешка.

I.

Социалистически яхьа парте Iалаьмате чIоагIа уйла тIайоохийташ хилар коммунистически общество хьалъелга сихлу низ бола фактор из хиларах да.

Ховш да, яхь къахьегаме солидарность хилара, цхьана гIулакхаш леладара, вIаши опыт дIа-хьа нийяра къахьегама хьинар къувсилга, новкъостащха хьалха малагIа воал хьожилга хилар. Къахьегама социалистически коопераци еча юкъагIа хьахинна из советски наьха творчества форма а хинна дIаэттай, кIоаргга воздействи ю цо общественни вахара ерригаза оагIошта, эггара хьалха экономикана. «Шерра, белггала берригача наьха говзал, яхь, керда дика гIулакх хьагойтара торо хьаелга, — аьннад В. И. Ленина, — хIанз мара хиннадац».

(Соч. бизза гуллам, т. 35 оагI. 196).

ДегIаенача социалистически обществе, яржаш латтача Iилма-технически революце хьалашка парте вывод яьй экономически политикера лостам геттара хувцанза, общественни производство дегIайоагIилга халкъа вахара боарам лакхбарца, кхыдола социальни декхараш кхоачашдарца кхы а чIоагIагIа ювзар духьа цун эффективность лакхъяра керттера низ тIабахийтанза барг ца хилара хьакъехьа. Гола тоха йийзар яхье а, цун чулоацаме а, хIаьта иштта из вIаштIехьъяккхара формашка а, хIаьта из дуккхача партийни документашка, цу даькъе «Социалистически яхь дIахо дикагIа вIаштIехьъяккхара хьакъехьарча» КПСС ЦК сонам тIа (1971 шу) хьа а хьекхад.

ДIадахача пхе шера опыта маIан кхетадича, тешшаме ала йиш я, партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама организацеша тIагIертта къахьегар бахьан долаш социалистически яхьа чулоацам хIанзарча этаперча парте экономически политически политика лоархIамегIарча лостамашкара хьежжа нийсбаьб, аьнна. Из политика чакхъяккхара керттерчи пайданагIчеи средствaех цхьанне метта ба из. Яхьо лерхIар продукци дукхагIа хьаелга хинна ца Iеш, производства дерригача дукхача хьокхамшта доккхий толамаш доахилга а да.

ХIанзарча хьалашка яхьа башхалонаш ерригаш а чулоацаш хьаьоккхай формулаца: **«Экономикеи халкъа хьал-торои дIахо айяр духьа производства эффективности балха дикали лакхъе».** Цу дешаша кхар къахьегамхой ерригa категореш цхьаккха юкъера ца йоаккхаш яхье дакъа лоацаш хила езаш хилар да: массане юкъара, дерригача халкъага кхоачаш ма дий эффективности дикали лакхъяра декхар. Яхьа хIанзарча девизо хьахьокх цун бокъонца гумании бола никъ — «экономикеи халкъа хьал-тореи дIахо айяр духьа», белгалдоаккх парте экономически социальни политика шоайла айхха бувзам болаш хилар.

Яхьа лоархIам лакхбалар шьарагIа гу эггара хьалха экономика дегIаахарах. Вай денюшкарча яхьо массе оагIорахьара новкъостал ду Iилматохнически прогресса, управлени тоаяра, къахьегамхой образовании квалификации лакхъяра ларда тIа общественни производствана интенсификаци яра. Цо сихду къахьегама овсарле лакхлулга, новкъостал ду йолаш йолча техниках эффективнегIа пайда эцаран кердагIа, низ болашагIа, толашагIа яр сихагIа юкъейалаяран, Iилма-технически прогресс массе оагIорахьара цхьатарра чакхъяккхара.

ЙоккхагIа хул яхьа социальни эффект а. Из яхьа ларда тIа экономика дегIакхувлача доахача толамаша хIанз социальни проблемаш къоастаяра йизза юкъаряал доацаши влияни еш хиларца дувзаденна Iал. Социально дегIаахара шийна чухьа яхь бахьан долаш кIезиглу ши-шегIа лелаш долча хIамаша еш йола влияни, тIатIа дукхагIа плана боарамеча, декхар кхоачашдара хьисапе ласт из, бIарччача мехка чухьа меттел, къаьст-къаьстача предприятешка, къаьст-къаьстача городашка а районашка а. Яхь леларий декхарашка доккхагIа дола дакъа лоал къахьега коллективаш, районаш, областаш социальни дегIаахара дешаша.

Юххера а, чIоагIлу къахьегамца коммунистически никъ лелабара тIехьарча боламе къаьстта шьора гуш хьалхарча плане хьаувтташ бола яхьа кхетам балара лоархIам. Хьа а хиннай из яхь лелаеча юкъагIа производственни дешай дразонел арадоалаш дола декхараш хьаувттадарахи къахьегама овсарле лакхъяр духьа лоаттабу къовсам керда тайпа саг хьалкхеварца чIоагIагIа бувза гIертарахи хила доагIаш хиина хIама санна. Деш дола къамаьл къахьегама дисциплина чIоагIъяра общественна хьалхашкара бехктоккхам лакхбалар, тIехьабусараштa новкъостал дар, кхыйраш санна йолча правственни проблемашца дувзаденнача декхарий хьакъехьа да. Социализм тоаенна дIаэттача хьалашка коммунистически кхетам лугга массе оагIорахьара дегIаенна саг хьалкхевелга хIанз наьха гIулакхаш яхьа ларда тIа вIаштIехьа ца даьхача хила йиш йолаш хIама дац. Массе оагIорахьара цун лоархIам хьа а хьокхаш, боккха теоретически практически лоархIам бола вывод яьй КПСС XXV съездо: «Яхьо кIоаргга воздействи ю боахама практикана, мехка общественно-политически вахара, нравственни атмосферана».

Яхьа ерригa функцеш шоайла диалектически вIашагIъювзаенна я, хIаьта из бувзам тIатIа дукхагIа чIоагI а лу. Яхьа экономически лоархIам биззагIа ме лелабу, дукхагIа влияни ю цо общественни отношеней ерригача системанен сагi ше дегIаваран. Ший эргIанна, яхьа кхетам балара воздействи чIоагIагIа ме хул, доккхагIа да цунах хьахула экономически социальни хIамаш.

2.

ДегIаенача социализма лакхаленашкара къаьстта шьора бIаргагу социалистически яхьа тоьал йоккха эволюци хинна хилар: бIарчча вай общество а санна, дегIаухаш, цул тIехьагIа чIоагIлуши «кхачаши» цхьа ха яр цун, юххера а, тоалуча боарамга кхаччалца. Дуккхача факторашца дувзаденна да цун дегIаахар.

Экономически даькъе юкъарчал доацаш ювзаенна я из къахьегама яхьен цхьана леладеча гIулакхийи доазолаш дIаюха шердеш. тIа-тIа дукхагIа нахи долла хIамен чулоаца низ бенна из хулийташ йолча къахьегама отношеней ерригача система прогрессаца, къахьегама социалистически коопераци яра лакхагIча формашка доаларца. Бухеоцача кхаьчача халкъбоахама толамаш дахара тIаерзаяь хилар — дегIаенача социалистически обществе яхьа лоархIамегIара башхало.

Яхь дегIаахара керттера общественно-политически фактор я хIанз даим чIоагIлуш йола советски халкъа социально-политически идейни цхьоагIо. Социалистически демократи кIоаргъярой эргайоахаш тоаярой тIа-тIа шерагIа торонаш хьаелл яхьа производственни паччахьалкхен гIулакхашта доал де къахьегамхой тIабедзабара эггара массоан формех цаI из хиларах тарра.

Духовни хьисаперча факторех ба наьха образоване, культура, сакхетама боарам, идейно-политически къахьегамен кхетам лугга доаха толамаш. Социалистически яхь тахан айялар политически къахьегамен кхетам лугга айхха вIашагIа дувзадаларах хьахиша гучахьара хIама санна лоархI парте XXV съезда яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа.

Социалистически общество дегIаухача хIанзарча этапе яхь белгалйоакх геттара кердача масштабаша, цIаккха а ца хиннача тайпара дукхача наха цунца юкъе дакъа лоацаш хиларо. Алхха нийслагIча пятилетке 14 миллион саг дукхагIа а хинна хIанз 88 миллион совгIа саг ва яхь лелаерий мугIарашка. Предприятешкеи учрежденешкеи болх беча берригача нахах яхь лелаераш цIаккха ца хиннача тайпара дукха хиннаб: дIадахача пхе шера 88,3 процентагара 91,5 процентага кхоачаш дукхагIа хиннаб уж.

Тахан, белггала, берригача халкъага дIахьаьчай яхь. Цо хIанз, ма-дарра аьлча, чулоац ерригa болхлой класс, Iалаьмате дукха колхозхой, тIа-тIа дукхагIа хулаш бола инженерно-технически болхлойи гIулакхера нахи Iилма-технически революце хьалашка Iилма-тохкамеи проектно-конструкторски организацеи болхлой, халкъа боахама кхыбола специалисташ цунна юкъе ца эзала баргбоацача кхьчад гIулакх. Общественни производства бер-

НОВКЪОСТА А. П. КИРИЛЕНКОНА СОВГIАТ ДIАДАЛАР

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Вай мехкен доазол декъарча доттагIашеи яха а йоах, из а ду, Леонид Ильича дешаша машар торгхиларах чIоагIа бIуболийташ, дог тешадеш хиларах, из бакъ хилар кердкердача инициативашцеи практически гIулакхашцеи кхы тIа а чIоагIдеш хиларах.

Вай партеи халкъои де доагIаш чIоагIа доккхал а деш боккха мах бу хьа беркатеча къахьегама, дег тIара чIоагIа мутIахьа а долаш хьаллоац хьа ерригa инициативаши идеяши.

Партенеи халкъан дукха веза хьо, Леонид Ильич. Дукха везача сагах доахкача дика мел долча гIулакхашцеи цIена дог долаши хьо хиларах, хьакъал долаши ленинизмана боарам боацаш чIоагIа мутIахьеи хиларах,

Хьа беррigача вахара наькъо, хьа хьакъалои талантои торо еннай хьона вай ханарча сийлахь-воккхача сагах, вай партеи вай Дай-мехка деррigача халкъийн баьччах мара доахкаш хила йиш йоаца партийни пачхаьалкхени деятела безача маьха гIулакхаш хьайна чухьа гулдеи чулацеи.

Леонид Ильич, тхона массанена а дика хет хьо иштта волаш, цудухьа тхона массанена а лов. тха веза доттагIа, хьо чIоагIа унахцIена хилар а къахьегача наьха дегаш тIоздахараи иразаи иштта волаш кхы а дуккхача а дуккхача а шерашка вахар а.

Веза Николай Викторович! Дег тIара баркал оал аз хьона, вай Даьхен деза совгIаташ Iа сона хьалуча хана, Iа сайх, са вахара наькъах Iимерза, доттагIала, дег тIара дешаш аларах. Доккха баркал хилда хьона из бахьан долаш.

Са вахара никъ — из ба миллионаш болча коммунистийн вай Даьхен къахьегамхойн никъ. 70 шера вахара никъ лоаца бац, цхьабакъда сел иштта бIаьха а бац. Дикада, вай мехка из ха юккъера мара ца лоархIаш.

1920 шерашка денз, ремесленни училища йистеяьккхачул тIехьагIа, заводашкеи шахтеи слесара къахьегам байзаб сона. 30-ча шерашка, вузашка деша болхараш кийчбу курсаш а яьха, студента а хIаьта цул тIехьагIа авиационни заводе инженера-конструктора а. Заводской райкомеи цул тIехьагIа парте обкомеи партийни болхлочун а вахар дайзад сона.

40-ча шерашка, Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом болабеннача юххье, эскара ТIема совета член а волаш, тIема халон къизали яйзай сона. Цул тIехьагIа, Дай-мехка тIема дIахорча шерашка сайгахьара дакъа лаьцад аз моастагIа эша а вахь котало йоаккхача, авиационни промышленноста заводашка Пачхьалкхен оборона комитета уполномоченни а волаш.

МоастагIчоа хоадамболлаш наступлени йолаьчеи из вохавечеи шерашка партийни балха тIа юха вахав со — аз болх баьб, ховш ма-дарра, Украинаи Уралеи парте областной комитеташка, цига балхаш даьд аз ЦК-арча бехктокхамеча балха тIа — КПСС ЦК Политбюро членаллен секретараллен харжжалца йолча хана.

Сай сакхетаме вахар айса хьа мел дахьача хана тешамеи мутIахьеи хиннав со сийлахь-воккхача Ленина хьехама.

Вай парте волаш аз даьккхача укх 46 шера 38 шера партийни балха тIа ва со, тIема шераш а тIехьа лаьрхIача. Цу деррigача шерашка мичтахьа а моллагIча балха тIа а се волаш, цIенача дег тIара дIатийнад аз сай низаш, опыт, знанеш сай партенеи сай халкъан гIулакх дара.

ЦIаькха а дош ду аз айса вахаш мел йоаккхача хана вай мехка коммунистически общество хьалъяра дикача гIулакха тешамеи мутIахьеи се хургхиларах.

Ерригача вай партеца, Леонид Ильич керте латтача цун ЦК-аца цхьана къовсам лоаттабергба аз деррigача дунен тIара машар бахьан долаш.

Дег тIара баркал хилда ленински Центральни Комитетан хьо, веза Леонид Ильич, керте латтача Политбюронеи боккха тешам сох боларах, хIаьта из боа ца бара сай деррigа вахар аз дIа а лургда.

* * *

Новкъоста А. П. Кириленкона дения Даьхен деза совгIат Iимерзен дег тIареи даькъала дийцар Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени кулгалхоша, из чIоагIа унахцIена а волаш вахар, Коммунистически парте, советски халкъа ираза беркатеча гIулакхашка керда доккхий толамаш дахар ловш лоаца бaькхар цуна.

(ТАСС).

ШЕКАРА СВЕКЛАШ КХЕЯРА — ТЕРКО ДУКХАГIА

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи майски (1976 ш.) соцам тIа аьннад: «Партийни, советски, юртбоахама органий, свеклаш лелаеча колхозийи совхозийи, шекара промышленноста предприятеи лоархIамегIарча декхарех цаI лоархIалда шекара свеклай хьувкъам дIахо дуккхагIа лакхбелга, из культура кхеяра дIахо специализаци концентрации кIоаргагIа елга, шекара свеклаш кIезигагIа йойтилгеи из чакхйоахаш йоаккха ха лоацъелгеи».

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шеро вай республикерча свеклаш лелаерашта хьалхашка IалаьматеI бехктокхаме декхар оттадаьд — мехкага 180 эзар тонн шекара свекла йоxка.

Кхашка къахьегараша шоай оагIонгахьара дIадахача шерий итогий анализ яьй, кхы тIа а торонаш лехай, свеклаш лелаеча хIара колхозаи совхозаи кхы тIа а мероприятеш кийчъяьй свеклай хьувкъам лакхбаран уж дукхагIа яхараи.

Вай республикерча свеклаш кхеераша, производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха, доккхий социалистически декхараш тIаийцад — мехка 201 эзар тонн мерза овлаш дала.

Шекара свеклай лакха хьувкъам кхебелга лаьттан-климатически хьалех тийша хинна ца Iеш, свеклаш лелаерий говзалах, гIулакхацарча цар оамалех тийша а да. Из хьахьокх хIара гектара тIара соахка, йокъай эттача шера 300 центнер совгIа свеклаш яьха «Терек» яха совхоз, 1975 шера свеклаш кхеераша лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье котъьяьннеи СССР юрта боахама Министерства а юрта боахамеи заготовкайи болхлой профсоюза ЦК-а а карара кара тела ЦIе байракх сиеи Мичурина цIерагIа совхоз санна долча боахамаша.

Шекара свеклаш дIаялара план 150 процент кхоачашъяьй Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхозо, свеклаш дика хьувкъаьяй республикерча цхьадолча кхыча боахамаша а. Цу боахамашца цхьана вайцига хиннад халкъбоахама плани тIаийца социалистически декхараши кхоачаш ца дарал совгIа, пачхаьалкхен доккха декхар тIадиса а боахамаш.

Шекара свеклаш 1975 шера эггара кIезигагIа яьхай Шалински района Куйбышева цIерагIчеи XX партсъезда цIерагIчеи колхозаша, «Автуринскийи» «Джалка» яхачеи совхозаша, Назрановски района «Назрановскийи» «40 лет Октября» яхачеи совхозаша, Гудермески района «Дружба» яхача совхозо, кхычар.

Нагахьа санна 1974 шера шекара свеклаш яхара план кхоачаш ца еш 25 боахамах 8 боахам биса хиннабале, 1975 шера пачхаьалкхенна шекара свеклаш дIаялара халкъбоахама план кхоачашъяьяц 27 боахамах 18 боахамо. Цо хьахьокх, шоай гIулакх чIоагIа бехктокхам хеташ лелаьдаь, свеклаш лелаерий моральни материальни безам совбаккха хайна, свеклаш кхеяра халача балхашта механизаци дуккхагIа яь кулгалхойи специалисташи болча боахамаша свеклаш шоаш аьнначул дуккхагIа яьхаи пачхаьалкхенна дIаеннеи хилар, хIаьта специалисташ хаоттамах тийша баьгIача, свеклашта Iунал дара болх тесса битача боахамаша социалистически декхараши плани кхоачаш ца ярал совгIа, ерригa республика а шовнаца цхьана тIехьашкахьа юхайиза хилар.

Цхьадолча боахамий специалистаца лаьтташта геттара во доал дар бахьан долаш дIаихача шерашка дIайийна шекара свеклаш йовш моттигаш хиннай.

Соахка чуэца йолаялале хьалхагIа геттара воча хьал тIа яр шекара свеклаш «Горец» яхача совхоза 2-ча отделене — 50 гектар; «Автуринский» совхоза 6-ча участке — 30 гектар, «Назрановский» совхоза Плиевски отделене — 20 гектар, республикерча цхьадолча кхыча боахамашка.

9-ча пятилетке шекара свеклаш яхара республика тIехьайисара бахьан дар иштта цхьадолча боахамашка из маьхера культура дIаера лаьтташ бокъо йоацаш кIезига къоастадаь хилар а. Масала, «Горец» яхача совхозо дуккхача шерашка планагIа лаьрхIачул 100—120 гектар кIезигагIа къестадаьд шекара свеклаш дIаера лаьтта; «Автуринский» совхозо — 50—80 гектар, «Джалка» яхача совхозо — 150—200 гектар кIезигагIа. Республика дуккхача боахамашка дукхалга диллача хила йоагIача боврамe хиннаяц гектара тIара свеклаш. Нагахьа санна 1971 шера 1 гектара тIа 63 эзар свекла хиннаяле, 1975 шера 72 эзарнега дIакхоачае мара вIаштIехьдаланзар вай, хьувкъам лакхбара 1 гектара тIа 90—95 эзарнел кIезигагIа йоацаш свеклаш тIаьнна хила езача метте.

Свеклаш ювча дуккхача боахамий кулгалхошеи специалисташеи дIаихача шерашка даь гIалаташ теркал а даь, хIанз цу боахамий свеклаш лелаераша шоай деррigа низаш тIадохийт тIайийца социалистически декхараш дизза кхоачашдара. ЛаьрххIача боараме продукци яккхара соахка гурахьа дика лард еллар. ХIара гектара тIа 12 центнер минеральни удобренеш тайсар, ший хаьнахьеи дикен аьхар зябь. Лакхача агротехнически боараме 9260 гектара тIа дIайийра свеклаш. Дуккхача боахамаша 8—10 дийнахьа нийлхъньи оасар даьи яьхар шекара свеклаш, хий деккача лаьтташка дIайийнача свеклашта 2-зза а цхьадолча боахамашка 3-зза а диллар хий. 25 сентябре денз свеклаш хьаяха йолаеннай вай республикера колхозаши совхозаши, хIаьта 2 октябре денз шекара заводе дIачутела йолаеннай.

Шекара свеклаш дуккагIеи дикагIеи яхара керттердар ханаш ца туллийташ уж чуэцар да. Вай цхьадолча боахамашша свеклаш хапал хьалха е ха тинначул тIехьагIа чуэцарах хьувкъам чIоагIа эшалу.

Сентябрь бутт бовш юрта боахама министерстваи юртбоахама продукце дикалга хьожача Пачхаьалкхен инспекцеи специалисташа тохкам баьб шекара свекла заводе дIателачеи дIачуэцачеи. Баьча тохкамо хьахьекхар, вай цхьадолча боахамаша заводе дIачутела продукци эсала хилар, боарамал тIехъяьнна бIеха хилар. Масала, «Лермонтовский» совхозо дIачутела шекара свеклаш кондицега дIакхача 6 процент эшаш я, республика бIарча хьанийцача кондиционни йоаца продукци 1 процент мара ца хулача метте.

Шекара свеклаш яхьаш яьхка автомашинаш цIаькха харжийта юха ухийташ моттигаш хиннай, хIана аьлча цхьадола овлаш дохкаленна хиннад.

Колхозийи совхозийи кулгалхоштеи специалисташтеи ха деза, кондиционни йоацаш лаьрхIача свеклах 20 процент кIезигагIа мах телга а хIара тонна тIара боахама 7 сом довлга а. Республика бIарча хьанийцача дукха ахча да из.

Вай декхар — свеклаш чуэцара балхашта ма-могга дукхагIа механизаци яр, свеклаш чуэцеи цIаувзеи машинаш шин сменагIа болх бергболаш водителашца кийчъяр. Хьалкхебаь хьувкъам фуннагIа даь а эша ца балийта а ца бойташ шекара заводе дIачубала а хьажа деза вай.

Уж гIулакхаш чакхдаьхача вIаштIехьдаргда вай воаш денна дош кхоачашде а 180—200 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш шекара свеклаш кийчъе а.

С. АКАЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министерства воккхагIа вола агроном.

КАЗАХСКИ ССР. 420 кустанайски комбайнеро хIаране итт эзар центнер оардаш ялат аьрдад. Дукха ха яц массехк дикагIвола механизатор мара цу боарамга кхача ца могаш хиина. Хьалхалаттараштa юкъе ба ветеранаш а кагирхой а. ДоагIаш дола дакъа лаьцад цар Даьхенга дехкача ялата казахстански миллиард йоаккхача хана.

СУРТА ТIА: Тенизовски совхозера ялат чуэцача хьалхалаттараш, эрий даьда лаьтташ карадерзадеш хиина ветеранаш Новиков Митрофани Шалов Фейзуллаи.

В. ДАВЫДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФЕРМАГА ХЬЕЖАШ

Дукха дешархой бар дешара шу чакхдаьлча ученически бригадашка болх беш. Хьувкъам чуэцача а гIо дир цар.

ХIаьта Хушалаева Тойтас ахкан каникулех Кирова цIерагIча колхозе доярkалла болх бе лаьрхIар. Ферме цхьан хана болх беш хилар цун нана. Цига доаханна доакъар луш, парга хьожаш яр Тойта, нана цамогаш йолча хана деррigа а ше де дезаш а хулар из. Эггара хьалха хала дар, деррigа вIаштIехьдалацар, бакъда денгара ца массаза доала дикагIа Iомайора цо из хала говзал.

Укх шера Тойтас лаьрхIар ферме балха яха. Цун хьинар довза а довзаш ферма кулгалхоша 29 бетташ бола етт белар цуна. Тойтана уллув болх беш баь опыт йола доярkаш А. Марикова, Т. Тимиргиреева. Цар новкъосталца, хьехамца дика хIама карагIдаьлар цунна. Хьалхарча бетта цо хIара беттача Iаттагара 142 килограмм шура яьккхар, хIаьта ерригача каникулех — 11 тонни 530 килограмми.

ЧIоагIа раьза ба цунна колхоза доахан леладераш. Колхоза правлене цунна ахчан преми а Сийлен грамота а еннай.

Ший къахьегама семестр чакхъяьлча Хушалаева Тоита Карабулакски № 1 йолча юкъерча школа 10 классе деша яхар. Цхьабакъда хIанз а каста-каста йоагIаш ферме болхлошта гIо деш хул из. ХIаьта дега дездениа хIама атта мичад дIатасса.

А. АЛЕКСЕЕВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХАБУВЛАШ

Ачхой-Мартановски района «Ореховский» яхача совхоза свеклаш лелаераша укх шера 800 гектара тIа кхеяьй шекара свеклаш.

Мерзача овлай дика хьувкъам чуэцар духьа дика болх баьб свеклаш лелаераша механизатораша цхьана. Дика аьхар лаьтта, агротехнико дIадехача тайпара обработка а еш, боагIача боарамагIа минеральни органически удобренеш а тоссаш. Свеклаш хьатIаяьлча денз кулгаш вIашка ца доххаш къахьийтар свеклаш кхееш Атиева Хазбикаси Артаханова Пакантеи кулгалдеча звеноЙ болхлоша.

ХьатIаэттар хьувкъам чуэца бехктокхаме ха. Шекара свеклай хьувкъам дика хилар. Пачхаьалкхен хьалхашка шоаш бехктокхаме хилар кхета а деш шоай низи хьинари ца кходеш сихеи ца йойташи шекара свеклаш чуэца болабелар къахьегамхой. Из дикагIа чакхдаргдолаш совхоза администраце а парткомо а свеклаш лелаерий, механизаторий, шоферий социалистически яхь лелаяра хьалаш вIаштIехьдаьхар, шекара свеклаш пачхаьалкхенна дIачуялара графи а оттайир.

ГрафикагIа хIара дийнахьа пачхаьалкхенна итт-итт тоии шекара свеклаш дIачуяла езаш я. ХIаьта Атиева Хазбикеи Артаханова Пакантеи звеноша дийнахьа 30—40 тонн лу.

— Хьувкъам чуэцара деррigа хьалаш дика вIаштIехьдаьхад, — йоах звеньевая йолча Атиева Хазбикас, — бакъда, машинаш ца тоъаро лаьгIбу тха болх.

Графикал хьалха а бувлаш сихеи ца йойташа из культура чуэцаш ба совхоза болхлой.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

ригача доакъашкой творчески низаш толамаш дахара вIашагIкхеташ латт.

ДегIаенача социалистически общество кхы а кIоаргагIеи диззагIеи хьагучадоал яхьа маIан къахьегаме хьинар къувсилга, новкъосташха хьалха вала гIертар из хиларах тарра Из гуш да эггара хьалха яхьа «кхокхам» чIоагIагIа болча кердача формаех. Иштта я, масала, производства кхоачамех биззагIа пайда эца новкъостал деш йолча, къахьегама овсарле лакхъяра хIаранеи коллективаи комплексни планий дарда тIа лелаю яхь. ДикагIа диллача керда а яьнна юха дийнъенай хьалхегIа хинача, эффективнегIа йолча формех цхьаьраш. Иштта я хIанз дуккхача предприятейи объединенейи коллективаша тIаийеш йола встречни планаш. БIаррчача пачхьалкхен плана кертера дакъа а хинна дIаотташ йоагIа уж, цар лакхбу уж тIаийцача коллективаи бехктокхам, яхьа хьинар ай а деш. Иштта да, дIахо. хьалла вола яхьа доакъашхо белгалвоаккхачеи тIа-тIа дуккагIа ерригa оагIош чулоацачои яхьех дола договораш, говзала конкурсаш, кхыяоаш.

Белгалдолаш хIама да, къахьегаме яхьа хьисапаш дегIахаро болх бераштa юкъера гIулакх доха ца дарал совгIа, вIаши новкъостал дарца тIатIа айкагIа дувзадолийташ а хилар. «Иштa я-кх хIаьта вай социалистически строй, — аьнад КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ЗИЛа болхлошца вIашагIкхийттача, — дикача, боккъонча хьалха латтача болхлочоа аьхха къахьегам дукха безари дисциплина йолаш хилари кIезига долаш. цунтара кхы а дIадех юкъарча гIулакха тIа хьинаре, дийна хьашт долаши йоакхо еши хулга, из гIулакх бригаде а, цехе а, бIарччача предприяте а тIехьтIехьа дикагIа лелийта гIертилга».

Яхь лелаеча юкъагIа кхы а дуккагIа чIоагIлу бIарччача цхьан технологически зIанарилагIа болх беча смежни коллективай содружество, хIаьта яхь ше комплексни хьисапе даст. Смежникашца дуккха бувзамаш тассара дика опыт Iоаяьй, масала, ВЛКСМ 40 шу дизара цIерагIча Тираспольски хIамаш тегача фабрике. Цун коллективо вIаштта 90 совгIча квартале хьалхара моттиг лелаю даькъа Ерригсоюзни социалистически яхье.

Iилма-технически революци йоаржаяраа дувзаденна боккхагIа хул Iилма-тохкамеи проектно-конструкторски организацей коллективаша Iилма-техническии прогресс сихъяр духьа яхь лелаеча предприятешцарча содружества лоархIам. Дуккхача масалех цаI — Iилмаеи техникаеи карагIдаьннараш сихагIа производства юкъедахьар, тIехника продукци-дуккхагIа арахецар духьа шоай низаш вIашагIтехача МГУ Iилмахойи ЗИЛ производственни коллективайн инициатива.

ИттлагIча пятилетке дIахо дегIайоагIаргья хьакхеллари цунца цхьана уж эргаьха тоаяра лоархIаме фактори социалистически яхь а йолаш йолча къахьегама отношеней еронта система. Укх пятилетке хьаьь яха лерхI промышленносте производственни Iилма-производственни объединенеш. Кердача лагIа тIа йоалаш айлургья боахамий юкъара кооперацин йоккхий специализированни предприятеши объединенеши лард а хургйолаш болча юрта боахамера аграрно-промышленни интеграции. Уж деррigа хIамаш бахьан долаш айкагIа хул массе тайпара общественни (доакъой юкъара, производственни кхыйола) контакташ, яхь керда айяра новкъостал а деш. Цу хана хьагучалелх къьсттача предприятена, зIамигачоа хIаьта а, корадоагIаргдоаца, производства эффективность лакхъергйола кхоачамаши торонаши. Цу торонех бизза пайда эцар духьа лоаттабеча къовсамо низ болаш айергья яхь.

Яхь лелаеранта хьалхашка шерра перспективаш хьеллалу столицера предприятени организацеши производства эффективностагa, технически кийчъяргеи технологегеи, къахьегамеи бытеи хьалашка диллача хьокхаме хилийтар духьа яхь лелае аьнча предложени сийача дуккхача московски коллективай починоша дувзаденна. Кхеталеш ма-дарра, «хьокхаме предприяти» яхача деша маIан цкъарча юкъьга мара дац, из коммунизмага дIахо ме долх кердача тIа-тIа бIаьхегIча чулоацамца хьалдузаргда, хIаьта «хьокхаме хилара» критереш лакхлургья. Цхьабакъда хIанзле а ховш да, хьалхашка оттадаьча декхаро цу критерешка хьежжа йола яхь вIаштIехьъяккхара гIаьметта этта система, материальни моральни стимулироване система. хьалха латта опыт юкъьеккхахьара система кийчъелга дIадехаш хилар.

Кхеталеш ма-дарра, яхьа доазонаш дIахо шерделга, цунна юкъе дакъа лоацаш нах дукхагIа хулга лоархIаме декхар долаш дус. Цхьабакъда тахан, берригаш а хIана бац аьнна бола болх бераш яхьо чулацача хана, керда доакъашхой цунна юкъеозилга дукхалга диллача доккха хила йиш йолаш дац. Яхь дIахо дегIайоагIилга, обществера цун лоархIам лакхлулга дикала хьисапаш тоадалара, из вIаштIехьяккхара даькъера формализмах дола хIамаш дIадахара, болхлой квалификаци, цар сакхетама дисциплинеи лакхъяра, къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх эргадоахаш тоадара лардa тIафа доагIаш хургда.

Яхьера хьинар чIоагIагIа айдаларца кхы а иpагIа оттаргья яхь лелаерий хьалаш цхьатара хилара проблема. Массаза а вIаштIехьдаргдий, балхах хьахинараш вIаши пийс а деш, котвьяйнар ийса белгалве? Уж карагIийина хьалаш бе-бе хила мя тарлой. ВIаши мишта нийсбергба йоккхийча, шоай кара керда техника а йолаш йолча предприятейи кагийчар, дуккхача моттигашка хIанз а къьнарча техникаx пайда эцаш йолчари болх; автоматизировании автоматизированни йоацачеи участкай, цехий, производствай болх; опытни, лакха квалификаци йолаш болча болхлойи керда балха баьхкарийи болх?

Тхона хетачох, данза дарг а доацаш де дезаш хIама да массе метте къахьегама хьалаш дукха хинна а кIезига хинна а цхьатара долча предприятей группаша е зонаша, предприятешта чухьа — цехийи кхыча подразделенейи группаша меттел болх беш барий шоай тайпарча «доала категореша» а яхь лелаерга довлилга. Масала, массехк шу хьалхагIа Ленинграде кийчъяь хиийача рекомендацеш тIа отталадар беррigа болхлой къахьегама овсарленга хьежжа бекъилга, цу группех хIаранена задонеш бегалъярца а цунга хьежжа — телиараш хоастабара формашца а дифференцированни никъ лелабе лаьрхIадар. Опыто хьахьекхар, цу никъо болх беш барий хIара группага тоъал доккхий а цу цхьан хана реальни а декхараш тIаэпа, цар къахьегамах хьахиинараш нийсагIа вIаши нийсде а йиш хулийташ хилар.

Яхьа хьалаш цхьатара хилар хьалха латтар хьалха латтачуна, «середняк», «середнякаца» мара къоэсалургвай яха маIан долаш вIалла а дац. Масала, «шишшане» яхь лелаяра опыт я Харьковски областе: хIара шиннеца — хьалха латта колхози тIехьаюсари. Цар баьча балхах хьахиинараш вIашагIтох, тIаккха ерригача итогашкара хьакъоастаю теннар «Ший торгйолга а ховш» хьалха латтача колхоза укхаза прогресс дуккхагIа хьашт хилар шеко йоацаш да.

Яхьа хьалаш цхьатара хулга — из Iилмай дарда тIа вIаштIехьъяккхара бухсоцаш йола оагIув я. Уж цхьатарра хьалаш лераргIа вIаштIехьахара дарда тIа хьахиинараш нийсагIа вIаши нийсде, шерагIа дIадовзийта йиш я хIаьта керттердар — торонаш дуккагIа хургья дикагIа йола опыт практике кердаяккхара, хIаьта долче, яхьа эффективность лакхъяра яхьа эффект духхьал яхь лелаеча юкъагIа хиннача къахьегама овсарлен бустамца белгалъяьккха ца Iеш, Iомас кхычар хьаяца а йиш йолаш из лакхъергйолча опытаца а белгалйоакхх. ХIаьта дикагIа йола опыт къахьегача наха юкъе дIайоаржаяра боарам, цун «тираж»—из я.

Къахьегамца коммунистически гIулакх леладара тIехьара болам дIахо айбелга да социалистически яхь толаме дегIакхувларо, обществера цун лоархIам лакхбаро лерхIар. Цу болама доакъашхоша Iоаяьча маьхерча опытах пайда дикагIа эцара болам ше хаддаиза бIаьхий бе, кердача чулоацамца из хьалбиза, доккхийи хьалдаи декхараш цунна хьалхашка уттадe деза.

Е. ИВАНОВ,
философски Iилмай доктор.
(1976 шера 9 октябрера «Правда»).

Герз дIадаккхарга долха практически наькъаш

МоцагIе а денз дикеи хила ма-йоагIара йолеи традици а хинна дIаэттад машар безаш йола советски инициативаш ООН Генеральни Ассамблея хIара аргIанарча сессе балха теркамe юкъмоттиге дIаувтташ хилар. ООН XXXI сессе ше къамаьл деча хана КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. Громыкос довкъашхой уйла юха а цIенхаштта тIаерзайнр Iоадеш латта герз соцадаизеи герз дIадаккхара тIадерзадаь практически гIулакхаш чакхдаха доладанзеи дарг ца хилара. Советски Союза позици лоаца, бакъъяь, шаьра хьахьекхай Iоадеш латта герзаш соцадареи герзаш дIадахареи дешашта йолча Советски Союза Меморандума тIа.

Цу тIа Советски Союзо дунен тIара ерригa пачхаьалкхенаш тIахьех масштабага диллача эггара йоккхагIеи маIанга диллача эггара лоархIамегIеи йола пачхаьалкхенашта юкъерча хIанзарча гIулакхий проблема къоастаяра шоай низаш дуккхагIа тIадахийтара. Шаккха ца даьча тайпара дукха адам дувргдолаши вахар дохадергдолаши хилара кхерам хIанз а тIехьа планетана тIатувсаш бола тIом ца хилийтарал саготагIа а долаш декхар латтац тахан адамлена хьалхашка.

Дунен шоллагIча тIема шерашка лийлхача ерригача веществай низал чIоагIагIа вахар дохаде низ болаш я хIанзара цхьа ядерни боеголовка. ХIанзле Iоаяь яьннача ядерни зарядий низагеи дукхалгеи диллача кхоачам ба Хиросимана тIаэтта бола бIаьши эзараши йолча городашта тIаоттабара. ХIаьта а дуккха адам хIалакдергдола герз дIахо а дегIаухаш да, Iилма-технически революцена керда карагIдаьннараш шийна дIачу а лувцаш.

Юххье денз чакхъяллалца харц я, йоах Меморандума тIа, «кхерама тараз цхьатарра эза хилар» да машара тешам луш дар а яхаш герзаш Iоаделга бехказа доахаш йола концепци. ООН экспертий — дунен тIа цIи хезача Iилмахой — официальни доклада тIа бокъонца де а доагIаш бакълу, дуккха адам хIалакдергдола герз кийчлара даькъе хIара керда гIа массаза боаккх догдовхийла йоаеши дукхагIа кхерам тIатоссаши вола дуккха а кхерамегIа дола хьал тIаоттташ хилар. Цхьаннена а кхерамзле Iалашъяц герз Iоадаро.

БIарнаш дIа а дувшадаь Iе йиш яц, дIахо а герз Iоадаро политически кхохкам кIаьдбара гIулакх тоадара доазув оттадергхилар, пачхаьалкхенашта юкъерча гIулакхашка хIанзалца даьха дика толамаш доадергхилар теркал ца а деш.

ХIанз хьахулаш латт Iоадеш дола герз соцадаргахьа хоадамболашагIа дIахьалхашкахьа дахара йола керда политически материальни торонаш. Ерригача пачхаьалкхений декхар сенах латт аьлча, из латт, аьттув болча торонех дунен халкъашта юкъерча машареи кхерамзлени гIулакха ма-могга дукхагIа пайда эцарах.

Советски Союз, хьалхагIа а санна, кийча я герз дIадаккхара тIадерзадаь эггара лоархIамегIа дола гIулакхаш чакхдахара хьакъехьа барт вIаштIехьбаккха — массане а цIендаь а из дIадаккхарга кхачалца. Нагахьа санна уж гIулакхаш хIа аьннача хана дIадоладе берригаш а кийча беце, кIезиг - кIезига долхаш, гIапатIехьа гIа боаккхаш даха деза уж чакхдахарга. Эггара кертердар сенах латт аьлча, из латт, Iоадеш латта герзаш соцадара хьакъехьа дIа-юха деча къамаьлашкара практически гIулакхашка довларах.

ХIанзарча хьалашка герз дIадаккхара даькъе пачхаьалкхенаша чакхдоахаргдолча гIулакхашта дагадовлара лоархIамегIа дола лостамаш, Советски Союза хетачох, ераш да.

1. Сихдаь хьадеш латта герзаш соцаделга, ядерни герз кIезигделгеи дIахо цIендаь дIадоаккхилгеи.

Гуш да, ядерни герз дIадоаккхилга, цу гIулакха юкъе ший доалахьа ший ядерни герз долаш йолча ерригача пачхаьалкхенаша дакъа лоаце мара вIаштIехьдаргдоацилга. СССР-ах лаьца аьлча, хьалхагIа цкъа санна дуккхаза а дIахьайкадаь ма-хиллара, из кийча я хьешт долча хана йоагIаш йола переговораш еш истола хьалхашка Iоха. Советски Союз духьала яц, царна юкъе дакъа лоацаш иштта ядерни йоаца пачхаьалкхенаш а хилара, хIана аьлча ядерни герз дIадоаккхилга чIоагIа дезаш да дунен тIара деррigа халкъаш.

2. Ядерни герза тохкамаш делга декхар.

Из лоархIаме декхар, ядерни герз цIендаь дIадаккхарах йола переговораш чакхъяларга ца а хьежаш кхоачашде деза. Эггара хьалха соцаде деза из герз эргадоахаш тоаделга.

3. Ядерни герз дIадоаржа ца дара режим чIоагIъяр.

Ядерни герз дIадоаржа ца дара хьакъехьарча довзаш долча Договора доакъашхой а хинна дIаэттай хIанз 100 гаргга пачхаьалкхе. Доакъашхой, эггара хьалха ерригача ядерни «гаргганеpони» державай чотах. дукхагIа хургбола гIулакх данза даргдац. Кхетадеш ма-дарра, ядерни энергех маьошача гIулакхашта пайда эцара даькъе дунен халкъашта юкъе цхьана леладеча гIулакхех ядерни герз доаржадара дола канал а хинна дIа ца оттийтар духьа, лийа гаранташ хилазза ягийоацилга.

4. Химически герз дехкари дIадаккхари.

Из декхар диззаи цхьан ханнеи кхоачашде доагIар, бактериологически герзацара дар а санна. Цхьабакъда малхбузехьарча пачхаьалкхений оагIонгахьара цунна кийча ца хиларах эггара кхерамегIа, Iоажал яхьаш дола химически герза тайпаш дехкареи дIадахареи хьакъехьа барт вIаштIехьбаккхаргара дIадоладала мегаргда. Малхбузехьарча державаша укхаза тормоз санна пайда эцаш лелабеча тIахьожама дешаш теркалъе мегаргйолаш я хьалхагIа яьча иззамо йолча соглашеней опыт. Цунца цхьана Советски Союз кийча я тIахьожам лоаттабара кхы тIа а гIулакхаш чакхдаха тарлургдий хьажа, белгала аьлча, цу герза запасаш хIалакъяь дIаяхарга хьажара методика ювца.

5. Дукха адам хIалакдеча герза керда тайпаши керда системаши хьаелга декхар.

Сихдаь герзаш хьаделга кердача моттигашкеи каналашкеи дIакхоачаргдола тIулакх юхатоханза дарг ца хиларах латт цу предложене лоархIам. Цу дешах лаьца переговораш хIанз еш я, цудухьа эггара хьалха царна тIаяхийта еза уйла.

6. Герзашцара низаши массазара герзаши кIезигдар.

Вахаро ше пачхаьалкхенашта хьалхашка оттаду авиаци, артиллери, танкаш, массазарча герзий хIапзара кхыдола тайпаш а хIаьта иштта царца кийчдаь герзашцара низаш а кIезигдара тIадерзадаь реальни гIулакхаш чакхдоахилга. Иштта кхы тIа а къахьеганза дарглац кхыча мехкий территореш тIара воху мехкий ерригa тIема базаш дIаяхара, кхыча мехкий бIу цар тIара арабаккхара, Цу деррigача хIамаша дикка кIезигбергба тIема кхерам, кIезигдергда дIаухийта ахча.

7. Индийски океана тIарен кхыча районашкарен машара зонаш.

Индийски океана йисте гIолла дадача мехкаша хьаккхайкаду, географически цу района геттара гаьна ядача цхьайолча пачхаьалкхенаша цига шоай тIема базаш ехкарца дувзаденна шоай чIоагIа сахьайза хилар. Цу тайпара гIулакхаш шоай кортамукъаленнеи кхерамзленнеи кхерам тIатоссаш хилар а лоархIаш, цу мехкаша предложени лу Индийски океанах машара зона яра. Из предложени кхетаеш я Советски Союз.

Вай мехках лаьца аьлча, из дага хинна а бац,— ба а бац Индийски океана тIа базаш хьалъе, хIаьта из кийча хургбар вIаши дакъа лацара ларда тIа форда йистера йоацача пачхаьалкхений тIема гIулакхаш юхаоарга долха наькъаш кхыча пачхаьалкхенашца цхьана лаха.

8. ТIема бюджеташ зIамигъяр.

Из советски предложена Iоадеш латта герзаш соцадарген герзаш дIадахарген долхача перспективни наькъех цаI хила йиш йолаш я. Гоа ца деш доккха беркат дала йиш йолаш я из.

9. Iоадеш латта герзаш соцадарен герзаш дIадахарен дешаех йола переговораш.

ХIанзалца пайда эцаш йола переговорий формаш — шин оагIорахьарча ларда тIа; из яле а е кхьяле а йолта группа доазонел чухьа, цу даькъе регионални боарам тIа; герз дIадаккхара проблемаш бIарчча е цун къаьст-къаьста аспекташ ювцара вIашагIъеххача организацийшка. пайдана а шоаш дика хилар хьахьекха а я. Цхьабакъда кхы тIа а керда формаш юкъеяхьанза яргйоацаш я уж. Деш дола къамаьл герз дIадаккхара проблемаш тар ма лу шерагIчеи сий долашагIа йолчеи дунен халкъашта юкъерта форумашка ювцара хьакъехьа да. Цу тайпара форум хила мегаргйолаш яр дешаца хьашт долаш йолча ерригача пачхаьалкхенаша цхьатарра бокъонаш йолча ларда тIа юкъарча гIулакха юкъе шоашкахьара ондо дакъа лоацаргдолаш йола герзаш дIадахара дешаех йола Дерригдунен конференци.

Герзаш дIадахарах дола дешаш массе оагIорахьара дувцара, цхьана оарцагIа а даьнна уж къоастадергдола наькъаши средстваши белгалъяра, чакхдоахаргдолча практически гIулакхий йIаьххача ханара программа кийчъяра мегаргйола форум хила йиш йолаш я ООН Генеральни Ассамблея къаьстта сесси а. Герзаш дIадахара проблемаш къестаеча эргало елга вIаштIехьдоаккхаргдолаш кийчъяь, вIашагIъелла хила а чакхъяккха а еза из. Из чакхйоаккхар аьнна, кхетадеш ма-дарра, юкъера даккха дагIац герз дIадаккхарах йолча Дерригдунен конференце хьакъехьара дош. Цу тайпара сесси гулъяр герз дIадаккхара проблема Дерригдунен конференце шеррей корта болаши ювцилга ший решенешца вIаштIехьдаккха дезаш йола промежуточни этап санна лоархI СССР-о.

Ший предложенеши уж чакхъяхара шийна хетараши дунен ерригача пачхаьалкхенашта дIа а хайташ, СССР-о дIакхайкаду, уж лаьрххIа уйла тIаяхийта ювцаргхиларгеи адамлена хьалхашка латта из исторически декхар къоастадеча практически хIамаш карагIдалара цар новкъостал дергхиларгеи догдоахаш ше хилар.

Святослав КОЗЛОВ,
АПН политически обозреватель.

Доазол дехьара

ВЕНГРИ. Советки заводашца кооперацн хилар бахьан долаш «Раба» яхача машинашъеча предприяте вIашагIъеллай унифицированни узлай йоккха производство. Из бахьан долаш торо хилар венгерски завода продукци дикка дукхагIа арахеца, цун ассортимент шеръе.

«Раба» Будапештски филиале хьаю хIанз низ бола комфортабельни тракторaш. Укх шера республика юрта боахама лаьрхIа 600 цу тайпара, еза машин арахецаргья укхаза. Трактор сахьата 25 километрга кхоачаш сиха лелаш я, водителя кабина чу — кондиционированни фо да.

СУРТА ТIА: кердача маркагIа йола кийча трактораш.

МТИ—ТАСС сурт.

КОММУНИСТАША ДОАЛ ДЕЧА МОТТИГЕ

Хетаргахьа, цхьанна а французски города тара яц Гавр. ХьатIадоагIача шера 460 шу доал цун, хIаьта хIанз а ткъаь итт шу даьлча санна къона я. Ленинградски бульварага яьнна пассажирски портага кхачалца тIом чакхбаьнначул тIехьагIа юхахьаяьй из.

Ала а доагIаш Парижа «форда наIараш» оал Гаврах. ДIадахача шера цун порто тIаийцар 17 эзар кема. 90 миллион тонн мухь чакхбаьккхар цига. Гавр алхха перевалочни пункт хинна Iац. Порта а города а гонахьа улл промышленни зона, цига я низ бола предприятеш.

Йоккхача портово-промышленни города боахама доал делга, цун общественни культурни вахар кхетамца вIаштIехьдоаккхилга, кхетадеш мa-хилара, атта гIулакх дац. Из деккхар тIадуж 1965 шера денз коммунисташ керте латтача муниципальни совета. Уж шоашта гIадиллача гIулакхах дика лоархIабеш хилара мукIарал ца дича балац кхыметтел цар политически моастагIий а. «Ховш да, — яздора «Фигаро» яхача аьттехьарча буржуазни газето, — Франце йоккхагIйолча коммунистически муниципалитете кхыча моттигашкарчул дикагIа городской гIулакхашта доал де ховлга». Цу статья авторо белгалдоаккхар, города кварталаш сов рузкъа дIа ца ухийташ хьалъелга а уж хоза товш йолга а. Гавре яц моряккий бийсанара притонаш, цхьабакъда, я башха-дика библиотекаш, бассейнаш, стадионаш, Монжов яха Iалаьмате хоза парк. Город цIена я.

Тхо вIашагIкхийтар города мэраца. Къаман собране депутатаца Андре Дюромеаца. —

— Капитализма хьалашка деррига хеттача тайпара де вIаштIехьдалац, — йоах мэро.

— Цхьабакъда тхоай хулчча тайпара къахьегача сага вахар аттача даккха гIерт тхо. Къаьстта теркам тIабахийтаб оаха квартирах дукха мах ца боаккха цIенош хьалдара, советски наха-м из мах я геттара боккха хетаргба. Муниципальни цIагIа квартире вахача болхлочун бетта 400—600 франк яла езаш хул. Цу тIа IотIатоха деза хих, газах, электроэнергех телар, чуIеча фусамах тела налог. Лоацца аьлча, дерригача алапех ах квартирах дIадала дезаш хул.

ЧуIеча фусамах телар тIа-тIа лакхлуш хилар мехка вахар дездаларца дувзаденна да, хIаьта цхьан городе из гIулакх вIаштIехьдаккха тха низ дIа а кхачац, — дIахо дувцу новкъоста Дюромеас. Масала, шера цхьа процент а телаш паччахьалкхенгара юхалург ахча ийдора оаха, хIанз — 3,25 процент тела езаш да. Цхьайолча хана бIаьхийча наьха доалахьарча банкашта бархI а кхы дукхагIа а процент телаш кредиташ ийде дезац хул. ГIишлой материалашта, электроэнергена, механизмашта маьхаш тIадетталу, из бахьан укх тIеххьарча кхаь шера квартирах тела мах, кхозза лакхбеннаб. Цхьабакъда, бахача нахагара йоаха моттигера налогаш лакх а ца еш муниципальни квартираш хьалъелга шерду оаха. Цу гIулакхна эша средстваш оаха хьадех капиталистически предприятешкара йоаха налогаш лакхъяра чотах. ХьатIадоагIа цхьадола ахча хьежаду къабеннача наха цIеношна хьалдара, спортивни гIирсаш хьалдара. школашкарча столовешта дотацеш телара. берашка аьхки салоIийтилга вIаштIехьдаккхара, медицински пункташ кийчъяра.

Гавре тха къамаьлаш хилар тайп-тайпарча нахаца. Цар массане а чIоагIа могабеш бувцар Андре Дюромеа а цун новкъостий а. Мэра биографи дика йовз ерригача города къона болхло волаш 1936 шера Французски компарте мугIараша юкъевахав А. Дюромеа. ТIом хиннача шерашка Сопротивлене болама юкъе хьинаре дакъа лоацаш хиннав, из кагваьвац фашистски набахтенашеи концлагерашеи. Францизи мукъайоаккхаше а Гавра муниципальни совете хержав цул тIехьагIа — Приморски Сена яхача департамента генеральни совете. Шозза — 1967 а 1973 а шерашка Къаман собране депутаталла хержав.

Гавра муниципальни совета юкъевоагIа 37 саг. Царех 22 коммунист ва, бархI — социалист, виъ — аьрдехьара радикал, шиъ — аьрдехьарча партей блока программа хьаллоаца парте воаца республиканец. ХьатIадоагIача шера маьт бетта аргIанара муниципальни хоржамаш хургда. ХIанале царна политически кийчо е йолаяьй...

Н. КУЗНЕЦОВ, АПН соб. корр.

Гавр-Париж.

ХАЛКЪИЙ ДОХАРГДОАЦА ДОТТАГIАЛ

ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

ЧIоагIа доттагIал да вежарашха долча шин халкъа — советскии болгарскии халкъашта юкъе. Цох дика теш легендарни иллиалархочун Орфея мехка вахача. Тха туристически группана юкъе бар НохчГIалгIайчен дикагIа бола комсомольцаши къона коммунисташи. Цу группа кулгалхо вар ВЛКСМ Надтеречни райкома хьалхара секретарь Дакаев Ахьмад.

Болгаре тха никъ дIаболабелар йоккха йоацача, бакъда шин сий долча историца дерригача дуненна йовзаш йолча городера Плевенера. 1877 шера цу городе дIаболабелар пхеа бIаьшера лаьттача турецки низ-Iоткъамах болгарски халкъ кIалхардаккхара тIехьа Россенеи Турценеи юкъе этта тIом. Вай эскара 36 эзар совгIа волча бIухочо ший са дIаделар цига. ХIаьта байначеа наха егIа бIарчча исторически монументальни комплекс я городе. Цига я хIаьта баьча тIема музей а. Болгарски халкъа бицлац ше мукъадоаккхаш байна нах, цар сий ду. Иштта из бIаргадовро дог гIоздаьккхадар тха.

Безаме вIаши бIаргаловр, кулг лаьца моаршал хаттар, адресаши значокаши вIаши ялар, къаьнарча заман памятникех дола дувцараш, эшшача вIаши новкъостал де кийча хиларах дола къамаьл — иштта дар Болгаре тхо тIаэцар а оаха баь никъ а. Дикача нахаца массехказа вIашагIкхетилга вIаштIехьдаьккхар Къилбаседа Кавказера дахача тхона «Орбита» яхача дунен халкъашта юкъерча туризма кулгалхоша.

Царех цаI дукхагIа езаелар тхона. Из хилар Плевене, Скобелева цIерагIча парке. Цига тхо вIашагIкхийттар тIема-исторически музея сотрудникаца Александр Григорьевич Кардановца. Цун воша НохчГIалгIайчене болх беш ва. ХIаьта из ше турецки низ-Iоткъамах кIалхара далара тIехьа болгарски халкъо лоаттабаьча къовсама юкъе нохчий, гIалгIай, хIирий дакъа лоацаш хиларах йола материал тулъеш ва дукххача хана денз.

Александр Григорьевича аьлар, ше гулъяь материал кхсталашха Болгаре арадаргдолча «1877—1878 шерашка хиннача кортамукъалеп эрсий-туркий тIема турпалаш» яхача сборника тIа эраяргья. Из сборник дайтаргда ше тхона, аьлар цо.

Плевенера Болгаре столице Софие дахар тхо. Цига тхона дийцар болгарски халкъа революционни боламах, Болгарски коммунистически партех, коммунисташа фашизмаца лоаттабаьча къовсамах. Цига тхо хилар болгарски халкъа революционера а баьчча а Георгий Димитрова мавзолее, революционни сийлен музее, София исторически кхыча моттигашка, столицана юххерча, 1891 шера Болгаре коммунистий 1 съезд хиннача Витоша яхача лоам тIа.

Тхо хилар туркий низ-Iоткъамах болгарски халкъ мукъадоаккхаш эггара чIоагIагIа тIом хиннача Шипке а. Поездаца ерригача Болгаре гIолла гобаьккхар оаха.

Тхо хилар Турце доазона юхерча городе Приморске. Цунна юххе я Европе эггара йоккхагIйола Г. Димитрова цIерагIара Дунен халкъашта юкъерча кагирхой центр. Цига цхьан хана шоай отпускаши каникулаши дIакхухваш хул СССР-ера, США-ра, ФРГ-ера, Францера, ПНР-ера, СРР-ера, ГДР-ера, Нигерера вена 15000 кагирхо. Уж ба машара, социальни прогресса тIехьара, тIема, сихдаь герз хьадара духьалара кагирхой. Тхо цига вIашагIкхийтта хилар вовзаш волча иллиалархочунца Дин Ридаца, хIаьта со цун пресс-конференце а хилар. Цига цо доккха концерт оттадир.

ТIеххьара тхо хилар Варне, цигарча дуненна цIи хезача, «Дошо гIомараш», «Маьлха берд», «Албена» яхача курорташка.

Болгаре дахарах дика хеташ цIадаьхкар тхо, дукха хIама дайзар, советскии болгарскии халкъашта юкъера доттагIал чIоагIа хилар бIаргадайра.

М. АЛЕКСЕЕВ.

ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ — ХIАРА КОЛХОЗХОЧОА

1977 шера периодически изданешта язлулга дIадоладалале хьалхагIа партийни собрани хилар Сунженски района Кирова цIерагIча колхозе. Цига политически лоархIаме дола дош — колхоза къахьегамхой коллективе газеташтеи журналаштеи язлулга вIаштIехьдаккхарах дийцар. Цу хьакъехьара организационни денаш къоастадир собране. Цига хержар кепайоазув доарждераш, царна юкъе дукхагIбараш коммунисташ а болаш.

Кепайоазонна язлулга дIадоладенна дукха ха яларехьа денз шоашта тIадилла общественни декхар дика кхоачаш деш хьабоагIа ши. Г. П. Тарабанов, Н. К. Долматов, А. К. Хараков, А. А. Латыров, кхыбараш. Масала, Г. П. Тарабанова 24 сага 127 газети журнали яздаьд, Н. К. Долматова 31 сага — 121 периодически издани.

Газеташи журналаши яздара дика хьокхам луш ба коммунисташ: шийдезала 15 периодически издани яздаь Д. С. Мамашев, 10 газети журнали яздаь Н. А. Петров, 9 издани яздаь Б. Ю. Дударов, кхыбараш.

ХIара колхозхочун цIагIа газеташи журналаши хургдолаш болх беш ба кепайоазув доарждераш.

А. УРОЖАЕВ.

Тахани кхоанеи хургда

16 октябрь.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 11.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Баьццара театр. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 15.30. Кинолекторий. «Советски сага вахара-лелара культура». 18.07. «Дагестански АССР СССР вежарашка халкъий дезале» яхача темах йола лекци. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре. Парке болх бу ерригача аттракционаша.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00—18.00. Йоккхача зале чакхйоаккх къахьегамхой художественни самодеятельноста творчества Ерригсоюзни фестивала II-гIа тур. Выступленеш ю Старопромысловски Октябрьски районий художественни самодеятельноста коллективаша. 12.00. Халхара зал. Саг ихар-йоалаяр торжественно дездар. 14.00. Лекционни зал. «Къона ленинец» яха клуб «Марша доагIалда, пионерски иллиI» яха Iуйре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 15.00—18.00. Болх бу машиннаькъахой революционни, тIемаи къахьегамеи сийлен халкъа музея. 19.30. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

КИМ цIерагIа клуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

17 октябрь.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. Кхачан промышленноста болхлой Денна хетабаь халкъа саькердар. 11.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 13.00. «Дагестански АССР» — радиобеседа. 17.00. Баьццара театр. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 15.30. Кинолекторий. «КПСС XXV съезд кхачан промышленность дегIаярах» 18.00. «Дагестански АССР СССР вежарашка халкъий дезале» — кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре. Парке болх бу ерригача аттракционаша.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00—19.00. Йоккха зал. Къахьегамхой художественни самодеятельноста творчества Ерригсоюзни фестивала II-гIа тур. Выступленеш ю Заводской района художественни самодеятельноста коллективаша. 11.00. Кинозал. Болх бу «Заманхо» яхача кинотеатро. 12.00. Библиотека. «Фу дахь дыло бераштa» — беседа.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха кинотеатр. 15.00—18.00. Болх бу машиннаькъахой революционни, тIемеи къахьегамеи сийлен халкъа музея. 18.00. Йоккха зал. «Дагестан вежарашка республикай дезале» яха беседа. 19.30. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

«Красный молот» завода филателистий клубо. 12.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.30. Мехка гIолла кинонекъбар.

КИМ цIерагIа клуб. 13.00. «Дошо гуйре» — Iуйре. 14.00. Болх бу «Сийгаль» яхача берий кинотеатро. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

ХIара шоатIиденнеи кIиранденнеи С. М. Кирова цIерагIа парке салаIа баьхкача наьха самукъадоаккхаш хул НохчГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестр.

Оркестра программа юкъе я эрсий, доазол дехьарча классикий, моттигерча авторий произведенеш.

СУРТА ТIА: локх симфонически оркестро.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Книжкашцара доттагIал

Наха интернациональни кхетам лучa дукххача тайп-тайпарча средствашта юкъе боккхача лоархIаме да книжкеи библиотекеи.

...Горагорска йиста улл Журавлева Мария Петровна заведующи йола берий библиотека. Интернациональни кхетам балара беча балха тIа цо книжках пайда мишта эц дувца безам ба са.

Цкъа З. Воскресенская яздаь «Антошка» яха книжка дахьаш еначa 5-ча класса дешархочунца М. Зурайца къамаьл деш яр Журавлева. ИнIига цIи яккха хацар е тIом болалучa хана Антошка ниийсвеннача а, е юха цIавоагIача хана из кхаьчача а мехкий, уж мичахьа да хацар цуна, царех авторо дувцаш тамашийна хIамаш дукха доллашехьа а Гучох. Зура хIанзалца цхьанне а карта тIа йига хиннаяц, дунен тIа мел дукха мехкаш да дIахьекхадаш цунга, царех цхьаннена а цун теркам тIаберзабаьбац, дIахайталац эразув мара юкъе доалаш вIаши уллув даде а тайп-тайпарча мехкашкарча наьха вахар бе-бе хилар.

Цу тайпара моттигаш дукха ца нийслой а, кхыметтел цу нийсъеннараша а уйла яйтар Журавлевайга: хIинзара луче 3—6 классашкарча дешархошта довзийтара дунен политически карта ма-дарра йарча Iомадара фу дича бакъахьа да.

Иштта Горагорска поселка берий библиотекерча абонементa юкъера глобус, дунен карт дешa Iомадала доладелар бераш. Хьанийцар, масала, кубински кIаьнках лаьца яздаь книжка: хьадувла, глобуса тIара хьалах вай Куба. Корейски фаьлгаш деша хьай безам бале, хьалаха, уж арадаьха даьккь мичахьа дах.

Укх тIеххьарча шерашка республикански берий библиотеко чIоагIа уйла тIайохийт интернациональни кхетам балара: утренникий темаш язъю оаха; «Хьадувла, маьрша къахьегари йрзе дахари духьа бера хана денз доттагIал леладе Iомале вай», «Венгерски доттагIий болча хьоашалгIа». МалагIа книжкаш дувца деза хьех оаха; масала, Г. Машкина, «Сийна фордa кIай кемеи», У. Гайсултанова «Iарби», кхыдараш.

Интернациональни кхетам балара процесс романтически эмоциональни формехьа чакхъяккха, сийрдача, хозача атребуташкеи ритуалашкеи книжках пайда а эцаш, кхувш боагIарий кIоаргга общественни эмоцеш хилийта, патриотически интернациональни гIулакхаш лелалайта гIерт тхо.

Журавлевас кхыча тайпара леладу из гIулакх. Цо шоай цига пайда эц оаха могадаьча хIамах, цхьабакъда, юкъ-юкъера кхьа а хоржаш, книжкаш дешача хIара берана къаьст-къаьста болх а беш. Цо еча беседашка ладувгIача хана кхеталу Iа, цхьанахьа, эзараш километраш гаьна вахача. Iайха ца кхетабеш бола мотт лебеча кхыча къамахча сага дуьхьала ца доагIараш леладелга нийса ца хилар дувцаш дола книжкаш кхьа а хержаш, цо мел боккха болх бу. Из чIоагIа лоархIаме да — книжкаш дешачун кхыча наьха бала хийтар.

Журавлевай опыто хьахьокх, общественни явленеш, наьха правственни оамалаш йовзар книжкаш дешаш бола кхувш боагIараш кхычар оамалаш нийса кхетае, боагIача тайпара цар мах бе, шоай оамал мишта хилча бакъахьа я къоастаде Iомабара хиланза дарга доаца хIама хилар.

Лоро унахочоа молхаш язъеш санна, Журавлевас а чIоагIа безам тIабаьийтан юха ца озаши, дог раьза хинна «кхийначун» къамаьл ду книжкаш дешача къоначунца бокъонца диагноз оттаяле хьалхагIа: хIанз цунна эггара пайданегIа хургдар, цун теркам тIаозаргбар малагIа книжка да.

КПСС документаш тIа аьнна, хIара советски сага интернационализм дог тийша хилар хьагуш хила деза эггара хьалха цун гIулакхех, пайданеча къахьегамеи общественни гIулакхех. М. П. Журавлевай балха опыт йовзалехьа хьаькъалца кхетадора аз из, хIаьта хIанз— дерригача дегаца.

Н. БУБНОВА,
А. Гайдара цIерагIча республикански берий библиотека методкабинета заведующе декхараш кхоачашдер.

ГОН ТIА КХАЬЧАР...

ХИННАР

Бера хана денз дукха веза сона къаьна Атаби. ДIаихача шерашта цох хайра хIама яккха мегадац. Хьалха сенна велавенна, беган болаш ва са къаьна доттагIа — вокха дади (зIамига волаш аз цунах яьха цIи я из).

...Гуйре тоаенна ха яр со практикера цIавенар. Iажий дозал хьалкхаба ца могаш гоамъенна ягIар гаьнаш. Са дикъа йIайха яр городе. Коа наIарга гIолла Iододача хи тIа «кемаш» хехкаш лелар маьлхо Iаьрждаь бераш. Са мел доалла хIама хи йисте гIертар.

ЙIовхал йижача воккха дади волча вахар со. Беша гIанд а оттадаь вийий бераш гонахьа а долаш вагIар из.

— Сайре дика хийла хьа, воккха дади.

— Дукха вахалва, марша а воагIалва. — Хезадар сона, воше, хьо гаьна балха хьожаваьвар аьнна. Никъ хиларий хьа, инженер?

Цхьа ах сакьат а даьккха, сайца деша багIа новкъостий болча вахавеза са, аьнна гIеттар со.

— Цунах хIама хургдац! Вай шинне укх сахьата москала боргIал юаргья, воше.

Духьал вала велар со.

— А, цхьаккха дича а гIоргвац, из фу боргIал я хац хьона, — бордбордагIа велакъежар воккха дади.

— Живарий, Насапхан, хьайна дукхагIа веза найц веча сенна ца хьовзе а сиха лелалахь, — беган бир цо сесагеца.

Дукха га дезанзар тха. БерхIеи хьалтIамаши а йолаш хьалхашка ера ерста боргIал.

— Кхы-м са коа нийсхоадаергьяц Iа, — шешийца лувра воккха дади.

— Ер-м кхы араяргьяц, Iа ювцар малагIа я мича хов сона, — велавелар со.

Со юха гIерташ санна хеташ каст-каста:

— Ялахьа, воше, ялахьа. Дика кхаьба хиннай ер-м, — оалар воккхача даде.

Кулгах хIама а хьекха, ши мекх а нийсдаь ваьлча воккхача даде аьлар:

— ХIанз-м тIеххьара бехк текха яьлар ер. Гон тIа кхаьчай вошийна вир хиларг.

— Мала?

— Москала боргIал.

Москала боргIал?!

— ХIа-хIа, воше!

...Сакъердаме хIама дар сона воккхача даде дийцар. Из москала боргIал захал ваха хьавеначa йихьа хиннай Насапхане. Цигара цхьаькха бехк такха кхычахьа йихьай. Тlаккха Iалаудина вийий саг йоагIача кхаьчай. Цигара сона яйтай.

— ХIанз со кхийттар, воккха дади.

— ХIанз-м со а кхийттав, воше.

Массехк ди даьлча наха арккъал ухаш бела а белаш дувцаш дар Атабаьр москала боргIало кхаьннахьара бехк а текха, Атабе шийн бехк а текхаб, яхаш.

М. ХАМХОЕВ.

СПОРТ

ЯЙГА АТЛЕТИКА

Баку В. И. Ленина цIерагIча центральни стадионе чакхъяьнай 26 Бакински комиссара сийна хетаяь хинна доазол дехьарча — Чехословаке, Польша, Югославе, Румыне, Болгаре спортсменаша а ерригача республикашкарчеи РСФСР 24 городерчеи спортсменаша а дакъа лоацаш хинна XIII-гIа дунен халкъашта юкъера мемориал.

Цига дакъа лоацаш хилар грозненски виъ спортсмен — В. Гацкан, А. Малицкий, А. Путилин, А. Рагулин.

Цу лоархIамеча яхьашка бIаь метр удача (10,7 секунд) йиьлагIа моттиг яьккхар Гацкан Владимира.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Абвгдейка». 10.00 — «Дай-новлой, шоана». 10.30 — «Сибирь» яха телевизиони дукха серийни художественни фильм. «ДуIах кхерагIдац вай» яха кхлагIа сери. 11.40 — Б. Т. «Шун письмоех йола музыкальни программа». 12.05 — Б. Т. «ДикагIа дола товараш — дукхагIа». 12.35 — Б. Т. «БIагIарча къегай паччахьалкхе» яха бераштa бола фаьлг. 14.00 — Б. Т. Хоккейх йола СССР чемпионат. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. ПерерывагIа — «Спортлото» тираж. 16.15 — Б. Т. «УнахцIено» яха программа почта. 16.45 — Б. Т. Музыкальни абонемент. 17.20 — «Б. Т. «ДоттагIал». 17.50 — Мультфильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. «Цирк». 19.00 — Б. Т. Футболах йола СССР чемпионат. Киевера трансляци. 20.45 — Кинообозрени. 21.00 — «Ха». Информацинни программа. 21.30 — Б. Т. Франце телевиденех долча Советски Союза кIиран хоадам беш дола концерт. СССР доккхача театрера передача. Пистейьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — Кхоана кхачан промышленноста болхлой Ди да. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председателя, заместителя Синельникова выступлени. 13.10 — «Кердадар локаш барех». 13.40. — «Цхьан мугIарера» яха телеочерк. 13.55 — Художественни фильм.

17 октябрь.
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Б. Т. «Самукъане ноташ». 11.45 — «Къоначa техникий клуб» яха документальни фильм. 12.00 — Б. Т. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Литературни произведенеш экрана тIа. «Бехказа бена безам» яха художественни фильм. 15.00 — Б. Т. Тахан кхачан промышленноста болхлой Ди да. СССР кхачан промышленноста Министра Ленина выступлени. 15.15 — Б. Т. Кхачан промышленноста болхлошта йола музыкальни программа. 16.15 — «Йоазонхочун Панова Верай творчества оагIонаш». 17.00 — Б. Т. Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.30 — Б. Т. «Илла—76». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. Мультфильм. 18.30 — Б. Т. «Кинонекъбархой клуб». 19.30 — «Философе доктор» яхача телевизиони спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Б. Т. Советски ашарий хержа оагIонаш. 22.40 — Регбех йола Европа чемпионат. Чехословаке сборни — Советски Союза сборни. Чехословакера передача. Пистейьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — Кагирхой творчество. Города Грозне номер 2-гIа йолча школа художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 13.15 — Документальни фильм. 13.25 — Пионераштеи дешархоштеи йола программа (нохчий меттала). 13.55 — Художественни фильм. 15.25 — Кхачан промышленноста болхлошта дола концерт. 15.55 — СССР вежарий республикай денош. Армянски ССР. Кинопрограмма.

РАДИО

16 октябрь.

6.30 — Юртабоахама продукташ йовра духьале е. Шаьла района кхашка гIолла яь рейд (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — «ГIаьхача халача урхенагIа тIавалар» яха Радевай очерк (эрсий меттала). 15.00 — «Джеймса Ласта хьалхале лелаю оркестр дIалокх» яха концерт (эрсий меттала). 15.40 — «КIархцал» яха сатирически радиожурнал (гIалгIай меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Кхоана кхачан промышленноста болхлой Ди да. Республика кхачан промышленноста Министра Викторова выступлени (нохчий меттала).

17 октябрь.

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Самукъанерча талгIе тIа» яха литературно-музыкальни композици» (нохчий меттала). 15.15 — «Ше сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — «Дезача деца даькъала хилда шо кхачан промышленноста болхлой» яха концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиошкола (эрсий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозненеи морхаш а йолаш, цхьайолча хана кIезиг-дукха йоачан а йолаш ха хилен. Малхбоалехьара секунде 5—15 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике гIолла 0 — 5 градуси Грозне 1 — 3 градуси йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачан а йолаш, дохк а доалаш хилен фегара температура бийсана — 1+4 градуси, дийнахь 4 — 9 градуси хир ду.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАДОЛАДЕННАД 1977 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА
Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъяча предприятешкарча, дешаран заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча а газет хьаладеча общественни уполномоченнешкахь а гIолла.
ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сома 12 кепиг; ах шера — 1 сом 56 кепиги.
ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬ ЯЗЛЕ!

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарeи культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-йэтаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттей деношка.

СФ05512. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва Грозненский рабочий», Маяковского, 92. Заказ № 7736.